

Асаб бузаётган рекламалар

Фарзанд асраб
олишни соддалаштириш
вақти келмадими?

ЖАМИЯТ

№ 29-30 (709)
2020 йил
14 август,
Жума

Ижтимоий-сиёсий газета 2006 йил 31 августдан чоп этила бошлаган www.bong.uz jamiyatgzt@mail.ru

ХУСУСИЙ ТИББИЁТ
МУАССАСАЛАРИ
“ЎГАЙ”МИ?

АЛДАНГАН
АЁЛНИНГ
САВОЛИ

ИНСОН
МАНФААТ-
ЛАРИ –
АСОСИЙ
МЕЗОН

Калтак – елажак кушандаси

“Ҳаёт жуда кўп вақтингизни олади”

**ҚИСКА
САТРАЛДАРДА
ЎҚИНГ!**

15 августдан карантин қоидалари юмшатилади. Хусусан, автотранспорт воситаларининг кун давомида юриши, маҳаллий авиа ва темир йўл қатнови учун рухсат берилади.

Юртимизда тиббий хизматлар сифатини яхшилаш ва кўламини кенгайтириш орқали халқимиз генофондини мустаҳкамлашга эришиш мумкин. Буни Фуқароларнинг соғлиғини сақлаш масалалари кўмитасининг ҳар бир аъзоси чуқур англаган ҳолда, дастлабки ярим йиллик фаолияти давомида ушбу масалаларга алоҳида аҳамият қаратди. Дунёда коронавирус пандемияси туфайли юзага келган мураккаб ва синовли кунларда аҳоли ҳаёти ва соғлиғини асраш нафақат тиббиёт ходимларининг, балки бутун жамиятнинг муҳим вазифасига айланди.

Халқ ишончи — юксак масъулият

навирус пандемияси туфайли жорий қилинган карантин чора-тадбирларига риоя этилиши, мазкур шароитда аҳолимизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, иқтисодиёт тармоқларининг барқарор ишлашини таъминлаш ҳамда тиббиёт ходимларини ижтимоий ва моддий қўллаб-қувватлаш борасида Президентимиз томонидан қабул қилинган фармон ва қарорларнинг жойларда ижро этилиши ҳолати бевосита ўрганилди. Ўрганиш якунлари куйи палата Кенгашининг кенгайтирилган мажлисида қўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

Кўмига ташаббуси билан Ўзбекистон Республикаси Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат кўмитаси раиси Б.Норқобилова парламент сўрови ҳамда кўмига аъзолари томонидан 6 та депутат сўровлари юборилди.

Таъкидлаш лозимки, кўмига аъзолари жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш масаласига ҳам ўта масъулият билан ёндашмоқда. Хусусан, 6 ой давомида бевосита кўмитанинг ўзига 315 та мурожаат келиб

тушди ва қонунчиликда белги-ланган тартибда қўриб чиқилди. Уларнинг 188 тасига ижобий ечим топилди. Шу ўринда алоҳида қайд этиш жоизки, кейинги пайтларда мурожаатлар орасида таклифлар сони кўпаймоқда. Жумладан, кўмигага йўлланган мурожаатлардан 248 таси ариза, 53 таси шикоят бўлса, 14 таси таклифдир. Ушбу таклифлар кўмига томонидан атрофлича ўрганилиб, таҳлил қилинди ҳамда улардан 4 таси норма ижодкорлиги жараёнида инобатга олинди.

Ўтган даврда кўмига аъзолари томонидан 100 нафардан зиёд жисмоний ва юридик шахслар вакилларининг қабули ташкил қилинди. Улардан 134 та масала кўтарилди. Кўтарилган масала ва муаммолардан 78 тасига ижобий ечим топилди, 56 таси вақолат доирасида қўриб чиқилиш учун тегишли давлат органларига юборилди.

Сайловчилар билан мулоқот қилиш, уларни қийнаётган масалаларга ечим топишда замонавий ахборот-коммуникация технологиялари имкониятидан унумли фойдаланилиб, масофавий ишлашни кучайти-

ришга алоҳида аҳамият қаратилмоқда. Бунинг самараси ўлароқ, ҳисобот даврида кўмига аъзолари ўзининг ижтимоий тармоқлардаги саҳифалари ҳамда онлайн мулоқотлар орқали сайловчилардан 35 та мурожаат қабул қилиб олди. Улардан 21 таси ўрнатилган тартибда ҳал этилди, 14 тасини ҳал қилиш юзасидан иш олиб борилмоқда.

Умуман олганда, депутатлик фаолиятимизнинг дастлабки 6 ойи давомида кўмитамиз томонидан муайян ишлар амалга оширилди. Бироқ олдимизда бажарилган лозим бўлган бундан-да, салмоқли ишлар турибди. Шундай экан, кўмитамизнинг ҳар бир аъзоси мамлакатимизда соғлиқни сақлаш соҳасида олиб борилаётган кенг кўламли ислоҳотларнинг самардорлигини янада оширишга, тиббий хизматларни аҳолимизга яқинлаштириш ҳамда уларнинг сифатини юксалтиришга қаратилган қонунларни қабул қилишда бор куч ва билимларини сафарбар этади. Зеро, халқимиз ишончи биз учун юксак масъулият.

Елена БОРИСОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Фуқароларнинг соғлиғини сақлаш масалалари кўмитаси раиси

Асосий фаолият йўналишларимиздан бири бўлган қонун ижодкорлиги борасида ўтган даврда кўмига бевосита 6 та қонун лойиҳаси устида иш олиб борди. Улардан 3 таси қабул қилинди. Хусусан, дори воситаларини, шу жумладан, кучли таъсир қилувчи воситаларни рецепт бўйича реализация қилиш қоидаларини бузганлик учун жавобгарликни кучайтиришга қаратилган қонун, аҳоли, айниқса, ўсиб келаётган ёш авлоднинг саломатлигини мустаҳкамлаш йўлида барчанинг масъулиятини оширишга хизмат қилади. Шунингдек, кам учрайдиган касалликларни диагностика қилиш ва даволашда фойдаланиладиган тиббий буюмларни, шунингдек, фавкулдада эпидемиологик вазиятларда қў-

ланиладиган дори воситалари, тиббий буюм ва ускуналарни импорт қилиш механизмни соддалаштиришга қаратилган қонуннинг қабул қилиниши ўз вақтида кўрилган чора бўлди.

Ҳисобот даврида кўмига аъзолари “Наркологик касалликлар профилактикаси ва уларни даволаш тўғрисида”ги қонун лойиҳасини маромига етказиб, палата муҳокамасига олиб чиқди. Мазкур ҳужжат куйи палатада қабул қилиниб, Олий Мажлис Сенатига қўриб чиқиш учун юборилди. Ҳозирги кунда кўмига томонидан “Психиатрия ёрдами тўғрисида”ги Қонунни бугунги кун талаблари доирасида такомиллаштириш ва янги таҳрирда қабул қилиш борасидаги ишлар олиб борилмоқда.

Мамлакатимизда коро-

“Қўлдан келганча” ҳаракат ҳаракат эмас

Ҳозирги мураккаб шароитда “Фуқаролар эмас, ҳужжатлар ҳаракатланади” таъйини асосида ишларни янада самарали ташкил этиш ҳаётий заруратга айланмоқда. Бу “давлат — фуқаро” мунособатларида қулайлик яратиш ва шаффофликни таъминлаш, халқ оғирини енгил қилишда муҳим аҳамият касб этади.

Шу боис, тизимни рақамлаштириш жуда муҳим. Бу орқали навбатда туришларни камайтириш, ортиқча югур-югур, сансалорликларга барҳам бериш, вақтни тежаш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва энг асосийси, коррупцион ҳолатларнинг олдини олиш, пировардида фуқароларнинг давлатдан рози бўлиши таъминланади.

Яқинда ҳукумат Олий Мажлис палаталарига “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” Давлат дастурининг бажарилиши бўйича 6 ойлик ҳисобот тақдим этди. Унда иқтисодиётни рақамлаштириш йилида интернет тезлигини ошириш, мобил алоқа сифатини яхшилаш, маълумотларни қайта ишлаш ва сақлаш учун марказлар фаолиятини

ривожлантиришга оид амалга оширилган ишлар кўрсатилган. Ҳақиқатдан ҳам ягона интерактив давлат хизматлари порталида 128 турдаги хизматларнинг онлайн шаклда кўрсатилиши, Халқ таълими вазирлиги томонидан онлайн дарсларнинг йўлга қўйилгани, банк ва хизмат кўрсатиш соҳаларида рақамлаштириш бўйича ижобий тенденцияни кузатиш мумкин.

Лекин айрим соҳаларда ҳалигача эски услубда фаолият юритилмоқда. Ҳалигача давлат идоралари ва давлат тасарруфидоги коммунал хизматларни кўрсатадиган корхоналар ўртасида маълумотлар алмашинуви йўлга қўйилмаган. Бу эса фуқароларнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўляпти. Масалан, оилада фарзанд туғилиши ёки

кимдир вафот этиши ҳолатлари тегишли давлат органлари томонидан расмийлаштирилади ва тегишли вухоньомалар берилади. Бироқ истъомолчи 5 иш кунидан кечикмай, коммунал хизмат кўрсатувчи ташкилотларни оила аъзоларининг кўпайиши ёки камайиши тўғрисида оғохдантира олмаслиги мумкин. Ёки фуқаро тураржойини ижарага берганда давлат солиқ органларида ижара шартномасини ёки паспорт столида ижарачиларни вақтинча рўйхатта олишига қарамасдан, мазкур маълумот хизмат кўрсатувчи корхоналарга алоҳида-алоҳида етказилиши лозим. Рақамли иқтисодиётнинг асосий принципларидан бири давлат органларига 1 та ҳужжатни 1 марта тақдим этиши, давлат органлари эса маълумотларни фуқарони овора қилмай, бир-бирларидан олиш имкониятини яратиш бериши керак.

Яна бир мисол, фуқаролар солиқ суммасини маълум сабабларга кўра, солиқ органининг бошқа ҳисоб рақамига ўтказиб юборганида, пулни қайтариш учун ариза ёзиши, паспорт нусхаси тақдим этиши ва пул маблағларининг

қайтарилиши учун 2 ҳафта кутиши зарур бўлади. Энг қизиги, тўлов суммаси бошқа ҳисобга ўтказилган тақдирда солиқ органи тўловчига бу тўғрисида хабар бермайди. Наҳотки, бу жараёни ҳам рақамлаштириш имкони бўлмасми? Солиқ суммаси бошқа давлатга тўлангани йўқ-ку!

Айниқса, коммунал соҳадаги ҳисобга олиш асбобидан фойдаланишнинг чекланган муддати тугашидан белгиланган муддатда хабардор қилмаслик ва бунинг оқибатида барча айбни истъомолчига қўйиб, хизмат кўрсатувчи ташкилотлар ўзларининг манфаатига муносиб равишда қайта ҳисоб-китоб қилишлари ташвишланарли ҳолат. Бу пандемия шароитида аҳолини моддий томондан янада қийин аҳолга солмоқда. Вилоятларда, айниқса, чекка ҳудудларда мобил алоқа ва интернет сифати ҳамда нархлар бўйича ҳақиқий ҳолат эса ҳаммага аён.

Тўғри, бу муаммолар эътиборсиз қолаётгани йўқ. Ҳозирда вазирлик, кўмига ва идора раҳбарлари рақамлаштириш бўйича берилган топшириқ-вазифаларни “қўлдан келганча”, ажратилган ресурслар доирасида ҳаракат қилишмоқда. Бироқ баъзи соҳаларда рақамлаштириш илгарилаб, баъзи соҳалар орқда қолиб кетмоқда. Шу боис «укумат томонидан кучли ва самарали, барча давлат органларини бирлаштира ола-

диган ягона платформа яратиш мақсадга мувофиқ. Ягона стратегия, тизим ва ҳаракатлар дастури ҳам мавжуд бўлиши керак. Шу билан бирга, бевосита Президент ва палаталарга ҳисобдор рақамлаштиришга масъул давлат органи жорий этилиши айна мудоао бўларди. Бундан ташқари, рақамлаштириш бўйича лойиҳаларга буюртма беришда шаффофликка эътибор қаратиш, маҳаллий салоҳиятли компаниялар иштирок этишига имконият яратиш зарур.

Хулоса қилиб айтиладиган бўлса, рақамлаштириш бу — мураккаб ва маълум вақт талаб этадиган, чуқур мулоҳаза ва аниқ стратегиялар асосида амалга ошириладиган жараён. Пандемия эса ҳар бир давлатга, ҳар бир шахсга маблағлардан самарали фойдаланиш қанчалки муҳим эканлигини ўргати.

Умид қиламизки, ҳукуматимиз ҳам мазкур соҳага ажратилган маблағларини самарали йўналтириб, ижобий натижага эришсади. Зеро, халқимиз бу натижаларни ўз ҳаётларида яққол кўришни истади. Уларнинг ҳаётий эҳтиёжи ва талабини амалга ошириш эса устувор вазифалардан биридир.

Нодирбек ТИЛАВОЛДИЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Саноат, қурилиш ва савдо масалалари кўмитаси раиси ўринбосари

Олий Мажлис палаталари энди хўжалик бошқарув органлари раҳбарларининг ахборотини ҳам эшитади.

Асаб бузётган рекламалар

Бугун керакли ахборотни олишга бўлган эҳтиёжimizни амалга ошириш учун барча имкониятлар мавжудлигини инкор этмаймиз. Шу билан бирга газета, журнал, телевидение ва радиоэшиттиришлар, электрон ахборот тизими, Интернет имкониятлари, ижтимоий тармоқлар ва бошқа манбалардан зарурий ахборотни олиш истагида бўлганимизда, албатта, маълум бир йўналишдаги рекламага дуч келишимиз аниқ.

Меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга кўра, реклама – бевосита ёки билвосита фойда олиш мақсадида юридик ёки jisмоний шахслар, маҳсулот, шу жумладан, товар белгиси, хизмат кўрсатиш белгиси ва технологиялар тўғрисида ҳар қандай шаклда, ҳар қандай воситалар ёрдамида қонун ҳужжатларига мувофиқ тарқатиладиган маҳсул ахборотдир.

Бундан кўриниб турибдики, рекламадан унумли фойдаланиш ҳар кимнинг ўз фаолиятини янада ривожлантириш имконини беради. Айниқса, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланишда реклама катта ёрдамчи бўлади. Лекин реклама фаолияти соҳаси, шу жумладан, ташқи реклама фаолияти ҳозирда қандай норматив ҳуқуқий ҳужжатлар билан тартибга солинмоқда? Амалда уларнинг қўлланиши қандай, мавжуд муаммоларни ҳал эта оляптими? Бу соҳада фаолият юритаётган тадбиркорларимиз қандай муаммоларга дуч келмоқда? Реклама соҳасида фаолият юритаётган жуда кўп сайловчиларимиздан шу каби саволлар келиб тушмоқда.

Соҳадаги муаммоли масалаларни ўрганиш мақсадида Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги Инновацион ривожланиш, ахборот сиёсати ва ахборот технологиялари масалалари қўмитаси томонидан 2020 йил 4 август куни “Реклама фаолияти соҳасини тартибга солувчи қонун ҳужжатларининг ижро этилиш ҳолати” мавзусида видеоконференцалоқа тарзида соҳа экспертлари иштирокида йиғилиш ўтказилди.

Ушбу ўрганишнинг асосий мақсади ташқи реклама фаолиятини ривожлантиришга ҳалақит берувчи омилларни, муаммоларни аниқлаш ва шу соҳани норматив-ҳуқуқий тартибга солиш тизимини такомиллаштириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқишдан иборат бўлди.

Ҳозирда реклама фаолияти асосан 1998 йил 25 декабрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Реклама тўғрисида”ги Қонуни, Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 20 февралдаги “Ташқи реклама бозорини тартибга солиш тўғрисида”ги ҳамда 2018 йил

30 августдаги “Ташқи рекламани жойлаштириш соҳасидаги фаолиятни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлари билан тартибга солинмоқда.

Ўрганишлар шунингдек, реклама фаолияти соҳасидаги ҳуқуқни қўллаш амалиётида қатор муаммолар мавжуд. Жумладан, Вазирлар Маҳкамасининг юқоридаги иккита қарорида ташқи реклама конструкцияларини жойлаштиришнинг янги тартиби белгиланмоқда. Лекин транспорт воситалари, метро, жамоат жойлари (парк, бозор ва бошқалар) ташқи рекламалар ушбу ҳужжатлар билан тартибга солинмапти. Бунинг натижаларини эса, исталган дўкон, савдо мажмуалари, бозорларда турли кўриниш ва ҳажмдаги, шу билан бирга имло хатолари билан ташқи реклама лавҳаларининг тартибсиз жойлаштирилганлигида кўришимиз мумкин.

Шунингдек, қарорда ташқи реклама конструкцияларининг номланиши, турлари, катта-кичиклиги ва бошқалар бўйича тушунчалар келтирилган. Лекин реклама конструкциялари ва у ўрнатилган жойининг ҳуқуқий мақоми белгилаб берилмаган. Бу, албатта, соҳада фаолият юритаётган тадбиркорларга катта аховотир ва нобарқарорлик келтирмоқда. Чунки, тадбиркор ўз конструкцияси турган жойга эгалик қила олмагани сабабли ҳоқимиятнинг заруриятига кўра, исталган вақтда конструкцияни ўрнатилган жойидан кўчириш талаби қўйилиши мумкин бўлиб қолмоқда.

Ривожланиш ортган сари ҳар хил соҳаларда талаблар

ҳам шунга яраша ўзгариб боради. Худди шундай Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 20 февралдаги “Ташқи реклама бозорини тартибга солиш тўғрисида”ги қарорида ҳам очик электрон савдоларда ташқи реклама объекларини (конструкцияларини) ер участкаларида жойлаштириш ҳуқуқини фақат юқори технологияли ташқи реклама объектига бериш ва 2021 йил 31 декабрга қадар марказий қатнов кўчаларида жойлаштирилган ташқи реклама объекларини юқори технологияли қурилмаларга босқичма-босқич ўзгартириш белгиланмоқда.

Лекин бу билан бирга, юқори технологияли қурил-

ма қурилмаларини ёритиш, шунингдек, LED-экраннинг ёруғлик (люкс) даражаси санитар нормалар билан чегараланиши, уларга “таймер”лар ўрнатилиши (масалан, соат 22-00 да автоматик узилиши) лозим ва авария ҳолатларида ҳам автоматик равишда узиш

Бошқа давлатларнинг бу соҳадаги тажрибаси ўрганилганда (Франция, Россия) айтишимиз мумкинки, назорат органи ҳисобига (Монополияга қарши курашиш органи) реклама объектидан йиғиладиган тўловлардан бир фоиз ҳам маблағ олинмаслигини кўришимиз мумкин.

имконияти бўлиши керак. Бу билан энг аввало, фуқаролар осойишталиги таъминланади, қолаверса, шаҳарни элктр энергияси билан таъминловчи ташкилотларга ортиқча юкни ҳам камайтиради.

Яна бир муҳим масала. Вазирлар Маҳкамасининг “Ташқи реклама бозорини тартибга солиш тўғрисида”ги қарори асосан ҳар бир ташқи реклама объекти (конструкцияси) майдонидан келиб чиқиб, унда реклама жойлашганидан қатъий назар реклама жойи учун белгиланган тарифлар бўйича ҳар ойда йиғим жорий этилган. Ушбу йиғимнинг тақсимланиши қуйидагича: 45 фоизи – ташқи реклама объекти (конструкцияси) жойлашган (ўрнатилган) туман (шаҳар) бюджетига, 45 фоизи – Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитасининг бюджетдан ташқари Рақобатни ривожлантиришга кўмаклашиш жамғармасига, қолган 10 фоизи – «Тасвирий ойна» ижодий уюшмасининг теги-

маларга қўйиладиган талаблар очикланмапти. Тасаввур қилинг, кўп қаватли уйлارга қараб турган LED-экранли ташқи реклама қурилмаси катта ёруғлик билан кечаю кундуз ишлаб турса, у уйлarda яшовчи фуқароларга қанчалик ноқулайлик туғдиради? Шундай уйлarda яшашни истармидингиз? Шу сабабли ташқи реклама учун юқори технологияли қурилмалар ўрнатилаётганда уларга аниқ талаблар қўйилиши керак. Яъни рекла-

шли бўлимларига.

Энди савол туғилади. Нима сабабдан бундай тақсимот белгиланди, уни қандай асослантириш мумкин? Реклама фаолияти соҳасида назорат функциясини амалга оширувчи Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитасининг бюджетдан ташқари жамғармасига ушбу йиғимларнинг салмоқли қисмининг ажратилиши қанчалик асосли ва тўғри? Бундай ҳолатда идоравий манфаатлар

реклама фаолияти бозоридан одил назорат ва соғлом рақобатни таъминлаш тамойилларидан устун бўлиб қолмайди? Бошқа давлатларнинг бу соҳадаги тажрибаси ўрганилганда (Франция, Россия) айтишимиз мумкинки, назорат органи ҳисобига (Монополияга қарши курашиш органи) реклама объектидан йиғиладиган тўловлардан бир фоиз ҳам маблағ олинмаслигини кўришимиз мумкин.

Шу билан бирга, сир эмас, ҳозирги кунда турли соҳаларни ривожлантириш билан боғлиқ масалаларга Давлат бюджети ва маҳаллий бюджетларга катта юклар билан белгиланган. Бюджетга тушумлар мисқоллаб йиғилаётган бир шайнинг ушбу қарор билан белгиланган йиғимларнинг фақат 45 фоизининг ўтказилиши адолатлими?

Ташқи реклама соҳасида келтирилган айрим муаммоли масалалардан ҳам кўриниб турибдики, қонуности ҳужжатларисиз тўғридан-тўғри амал қилувчи қонунларнинг қабул қилиниши нақадар муҳим. Қўмитамиз томонидан бу соҳани ўрганиш ишларини яна давом эттиришни ҳамда амалдаги “Реклама тўғрисида”ги Қонунга тегишли қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш бўйича таклифларни шакллантиришга келишиб олдик.

Шухрат ШАРАФИДИНОВ,
Олий Мажлис
Қонунчилик палатаси
депутати

Ушбу кўш саҳифа Олий Мажлис ҳузуридagi Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг “Фаровон ҳаёт қонун устуворлигида” грант лойиҳаси асосида тайёрланди.

Тест синовлари 2 сентябрдан бошланиши маълум қилинди. Август ойида эса тест синовлари ўтказиладиган жойлар тегишли жиҳозлар билан таъминланади.

ПРЕЗИДЕНТИМИЗ ТОМОНИДАН СУДНИНГ МУСТАҚИЛЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ, ФУҚАРОЛАРНИНГ ОДИЛ СУДЛОВГА ЭРИШИШ ДАРАЖАСИНИ ЮКСАЛТИРИШ, АДОЛАТЛИ ВА ҚОНУНИЙ СУД ҚАРОРЛАРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ УЧУН ТАРАФЛАРНИНГ ТЕНГЛИГИ ВА ТОРТИШУВЧАНЛИГИ ПРИНЦИПЛАРИНИ АМАЛИЁТДА КЕНГ ҚўЛЛАШ МАҚСАДИДА 2020 ЙИЛ 24 ИЮЛДА «СУДЛАР ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА ОДИЛ СУДЛОВ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШГА ДОИР ҚўШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР Тўғрисида» ФАРМОН ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ. УШБУ ХУЖЖАТ СУД-ХУҚУҚ СОҲАСИДАГИ НАВБАТДАГИ МУҲИМ ўзгариш десак хато бўлмайди.

Инсон манфаатлари асосий мезон

си, вилоят ва унга тенглаштирилган судлар тузилмасида матбуот хизматлари ташкил этилади.

Бундан ташқари, Судьялар олий мактаби Суд амалиёти муаммоларини ўрганиш маркази тугатилади. Ушбу тугатиш ҳисобидан бўшаётган 9 та штат бирликлари Олий суд тузилмасида ташкил этилаётган Суд-ҳуқуқ соҳасидаги қонунчиликни таҳлил қилиш бошқармасини шакллантиришга йўналтирилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди аппарати раҳбари, бошқарма бошлиқларига нисбатан Олий суд судьялари учун белгиланган, Олий суднинг бошқарув ходимлари таркибига киритилган бошқа ходимларига нисбатан эса вилоят судлари судьялари учун белгиланган меҳнатга ҳақ тўлаш ва моддий рағбатлантириш шартлари таъбиқ этилади.

Шундан келиб чиқиб, юқорида қайд этилган шартлар фақат муқаддам судьялик лавозимида ишлаган шахсларга нисбатан қўлланилиши, ушбу шахсларнинг шу лавозимларда ишлаган вақти судьялик стажига қўшилиши ва пенсия тайинлашда ҳисобга олиниши инobatта олинади.

2020 йил 1 декабрга қадар Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди, Судьялар олий кенгаши, Олий суди, қуйи суд тизими судьялари, Судьялар олий мактаби ва уларнинг аппарати ходимлари, Олий суд ҳузуридаги Судлар фаолиятини таъминлаш департаменти ва унинг ҳудудий бўлимлари ходимлари иш ҳақлари ва қўшимча тўловларини тўлиқланишига Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан молиялаштиришга ўтказилишини ҳамда иш ҳақлари миқдорларини оширилишини назарда тутувчи таклифлар қонунчиликка киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Молия вазирлиги билан биргаликда пенсия тайинланган ва судья сифатида ўз фаолиятини давом эттираётган шахсларнинг пенсиялари янги белгиланадиган судьялар меҳнатига ҳақ тўлаш шартларини инobatга олган ҳолда қайта ҳисоб-китоб қилиниши кўзда тутилмоқда.

Ушбу ҳужжат суд мустақиллиги тамойилини яна бир қаддам олдинга олиб чиқиш, судларда ишни қўриш амалиётини бирлаштириш, мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар пировард мақсади инсон ҳуқуқлари ва манфаатларини таъминлашга қаратилганини аңглатади.

Илҳомжон САЙДОВ,
Қорақўл туманлараро иқтисодий суди судья ёрдамчиси,
3 даражали юрист

суди судлов ҳайъатлари томонидан кассация тартибида қўриб чиқилган ишлар бўйича чиқарилган суд қарорларини Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Бош прокурори ва улар ўринбосарлари протестига қўра кассация тартибида такроран қўриб чиқиш, давлат айбловчиси айбловдан воз кечган тақдирда реабилитация асосларида қўра жиноят ишини тугатиш, прокурор томонидан суднинг қонуний кучга кирган ҳукми, ҳал қилув қарори, ажрими ёки қарори бўйича ишларни, ушбу ишлар юзасидан тарафлар мувожазати мавжуд бўлган ҳолдагина, суддан қақриб олиб ўрганиш, қонунда назарда тутилган ҳоллардан ташқари судларда бо-

ҳамда Савдо-саноат палатасининг Олий суд тузилмасида инвестициявий низоларни ҳамда рақобатга оид ишларни қўриш бўйича судлов таркиби тузилиши мамлакатимизда хорижий инвесторларнинг ҳуқуқлари таъминлиниши учун кенг шароит яратмоқда.

Ушбу судлов таркибига инвестиция киритилган саналда йигирма миллион АҚШ доллари эквивалентидан кам бўлмаган миқдорда инвестицияни амалга оширган жисмоний ёки юридик шахслар (кейинги ўринларда – йирик инвесторлар) ва давлат органлари ўртасида юзага келадиган инвестициявий низолар ҳамда рақобатга оид ишларни қўриш ваколати берилди.

Фармон

билан инвестициявий низолар бўйича йирик инвесторларнинг рақобатга оид ишлар бўйича тарафларнинг хоҳишига қўра, ушбу тоифадаги ишлар бевосита Судлов таркиби

Бундан ташқари, Судьялар олий мактаби Суд амалиёти муаммоларини ўрганиш маркази тугатилади. Ушбу тугатиш ҳисобидан бўшаётган 9 та штат бирликлари Олий суд тузилмасида ташкил этилаётган Суд-ҳуқуқ соҳасидаги қонунчиликни таҳлил қилиш бошқармасини шакллантиришга йўналтирилади.

шқа шахсларнинг ташаббуси билан қўзғатилган фуқаролик ва иқтисодий ишларнинг қўрилишида прокурор ўз ташаббуси билан иштирок этишини истисно этиш каби тартиблар жорий этилади.

Шуни ҳам айтиш керакки, Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вазирлиги

томонидан биринчи инстанция суди сифатида қўрилиши ҳамда қолган инвестициявий низолар инвесторларнинг хоҳишига қўра, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар суди томонидан биринчи инстанция суди сифатида қўрилиши мумкинлиги белгиланди.

Судларнинг очиклиги ва шаффофлигини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий суди, вилоят ва унга тенглаштирилган судлар тузилмасида Олий суд бошқармалари фаолиятини ташкиллаштириш ва мувофиқлаштириш вазифаси юклатилган, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумига ҳисобдор бўлган, Олий суд раисининг тақдимномасида асосан Олий суд Пленуми томонидан лавозимига тайинланадиган ҳамда лавозимидан озод этиладиган Ўзбекистон Республикаси Олий суди аппарати раҳбари лавозими,

суд-ҳуқуқ соҳасидаги қонунчиликни таҳлил қилиш бошқармаси, жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари билан ҳамкорлик бошқарма-

берилмоқда. Суд ишларини назорат тартибида қўриш институтини тугатиш, Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Бош прокурори ва улар ўринбосарларининг суднинг ҳал қилув қарорлари, ҳукмлари, ажримлари ҳамда қарорлари устидан назорат тартибида протест киритиш ҳуқуқи бекор қилинмоқда.

Жиноят ишларини судда қўриш учун тайинлаш босқичида иш юзасидан қарорларни тортишув тамойилига риоя этган ҳолда тарафлар иштирокида қабул қилиш тартибини белгилаш, жиноят ишининг умумий тартибида қўриб чиқилишига тўсқинлик қилувчи омилларни тезкорлик билан аниқлаш ва баргараф этиш имконини берувчи дастлабки ишитув босқичини киритиш, туманлараро, туман (шаҳар) судларининг қарорларини вилоят ва унга тенглаштирилган судлар томонидан, вилоят ва унга тенглаштирилган судларнинг биринчи инстанция суди сифатида чиқарган қарорларини эса Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судлов ҳайъатлари томонидан апелляция тартибида қайта қўриб чиқиш, апелляция тартибида қўриб чиқилган суд қарорларини Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судлов ҳайъатлари томонидан кассация тартибида қайта қўриб чиқиш ҳам киритилмоқдаки, бу билан илгариги бир-бирдан қийинлашган тизимга соддалаштириш киритилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Олий

Фармондан келиб чиқиб, суд тизимида 2021 йил 1 январдан бошлаб қатор ўзгаришлар амалга оширилиши режалаштирилмоқда. Хусусан, вилоят ва унга тенглаштирилган фуқаролик ишлари бўйича, жиноят ишлари бўйича судлар ва иқтисодий судлар негизда судьяларнинг қатъий ихтисослашувини сақлаб қолган ва суд ишларини юриштиш турлари бўйича алоҳида судлов ҳайъатларини ташкил этган ҳолда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар умумюрисдикция судларини ташкил этиш, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни қўриб чиқиш ваколатини маъмурий судлардан жиноят ишлари бўйича судларга ўтказиш. Шунингдек, маъмурий ва бошқа оммавий ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган ишларни қўришга ихтисослаштирилган Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар марказлари ва Тошкент шаҳрида туманлараро маъмурий судларини ташкил этиш, шу муносабат билан туман (шаҳар) маъмурий судларини тугатиш. Бунда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маъмурий судлари сақлаб қоллиниши назарда тутилган.

Амударё, Нуробод, Бойсун ва Пастдарғом туманлари иқтисодий судларини тугатиш ҳам фармонда ўз аксини топди. Фуқаролик ишлари бўйича Янгийўл туманлараро суди, Ургут, Сўх, Хатирчи, Пахтакор туманлари судларини, Пастдарғом туманлараро иқтисодий судини, жиноят ишлари бўйича Бўзатов, Тахياتош, Бандихон, Тупроққалъа туманлари судларини эса ташкил этиш режалаштирилди.

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий малака ҳайъатининг ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари судьялари малака ҳайъатларининг қарорлари устидан Судьялар олий кенгашига шикоят қилиш ҳуқуқи

Ўзгалар парварлишига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронлар ҳар ойда маълум миқордаги озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминланади.

Соғлиқни сақлаш вазирининг “Коронавирус инфекцияси билан касалланган беморларни даволаш мезонларини тартибга солиш ва ретро-проспектив таҳлил ўтказиш тўғрисида”ги буйруғи асосида хусусий тиббиёт ташкилотларининг корона-вирусга чалинган беморларни даволаш билан боғлиқ фаолияти бўйича қатъий чоралар кўриш, шу жумладан, уларнинг лицензияларини бекор қилиш бўйича судларга даъво аризалари киритилишининг белгиланиши ижтимоий тармоқларда ҳанузгача қизгин муҳокамаларга сабаб бўлмоқда.

“Doctor D” хусусий клиникаси раҳбари коронавирუსга чалинган беморларни тегишли рухсатномасиз даволаган клиникалар жазога тортилиши борасида фикр билдирди.

“Мен 33 йил аввал “Doctor D” клиникасини ташкил этган ва шу ерда шунча йилдан буён раҳбарлик қилаётган фуқаро-ман, яъни хусусий клиника асосчиси ва раҳбариман.

Кўни кеча ҳамма хусусий клиникалар раҳбарларини йиғиб “Қайси хусусий клиника Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан шартнома тузмасдан COVID-19 беморларни даволаган бўлса ва у жараёнда стандартларга риоя қилмаган бўлса”, лицензияларини суд орқали тўхтатиш тўғрисида огоҳлантирилган.

Клиникамиз шароити тўғри келмагани учун биз COVID-19 га чалинган беморларни даволамадик, лекин зудлик билан ҳамма хоналарга кислородли концентратор ўтказдик ва сунъий нафас олиш аппаратларини шайлаб қўйдик. Беморларни даволашга жой етмай, ходимларимиз касал

мади. Ўлим тўшағида ётган беморларни кўтариб, хусусий клиникаларга олиб келишди. Ҳеч ким ёрдам қилмагани учун клиникалар беморларга қарашга, ётқизишга мажбур бўлди. Бизнинг клиникага ҳам “отам ўляпти, онам ўляпти, ёрдам беринг, доктор” деб ялиниб-ёлвориб, ўнлаб беморларни олиб келишди. Биз “шароитимиз йўқ, клиникада ҳомиладор аёллар бор” деб уларни қабул қилмадик, халқдан маломатларга қолдик.

Диагностика учун алоҳида кўчадан кирадиган қилиб махсус хоналар ташкил қилинди, 24 соатда касалликни аниқлашга ҳаракат қилдик, “Тез ёрдам” машинаси орқали фақат беморларга ёрдам бера олдик, холос. Мамлакатда бундай ҳолат юз берганда ҳамма қўлидан келган ёрдамни бериши керак эмасми? Врачларимиз онлайн консултация бериб, беморларни уйдан кузатиб турди. Нафас етишмовчилиги иккинчи даражага етган беморларни ҳам ётқиза олмадик. Кислород берадиган мобил курилмаларни текин етказиб, вақтинча қўллаш учун беморларга бериб турдик. Шу вақтларда мутахассислар томонидан ҳам кўп нотўғри маслаҳатлар (масалан, “Плаквенил” қабули бўйича) берилди.

Энди тажриба ошди, CDC таржима қилинди, яқинда янги стандарт даволаш учун қабул қилинди. Аҳвол анча энгиллашди. Кўнгироқлар қамайдди, барча вилоятларда, ҳудудларда қўшимча койкалар тайёрланиб бўлди. Энди айбни хусусий клиникаларга агардишмоқчи.

Хусусий клиникалар ўғайми? Уларни ким ҳимоя қилади? Бошидан, яъни март ойида шунақа бўлиши мумкин эканлигини билар эдик, нега барча хусусий клиникаларга тавсиялар, қўлланмалар берилмади? “Хусусий клиникаларда керакли асбоб-ускуналар йўқ, дори-дармон йўқ, улар нотўғри даволайди”, деб айтилган. Давлат клиникаларида тўғри даволанилди? У ерларда керакли ҳамма нарса бормиди?

Мен қайнотам мисолида аҳвол қандайлигини кўрдим. Қайнотам профессор, республикада кўзга кўринган, шу кунларда ҳам ишлаб келаётган олим эди. Ҳеч қаерда жой йўқ, қаерга телефон қилишмасин ҳеч иложи йўқ дейишарди, бир амаллаб клиникага ётқиздик. Дориларини, кислород концентраторини ҳам ўзимиз олиб бердик.

Қилинаётган терапиядан аҳвол яхшиланиш ўрни-

га ёмонлашавергач, доктор “уйга олиб кетинглар, бу ерда вафот этса, ўзлари кўмишадди”, деб кўрқитгач, уйга олиб келдик. Бечора қайнотам ўта оғир аҳволда ўйга олиб келинди. Уйда CDC бўйича даволай бошладик, лекин вақт ўтиб бўлган, полиорган етишмовчилиги бошланган эди. Шунда ҳам тўрт кун курашдик, афсус...

Бизнинг клиникамизда ҳам ҳамширалар, врачлар касал бўлиб, ётиб қолди. Деярли ҳамма касалликка чалинди. Фақат онлайн тарзда уларни кузатиб даволаш жараёнини назорат қилиб турдик. Шундай пайтларда бу тизим раҳбарлари қаерда эди? Ўғай болани айбдор қилиш яхшими? Ҳамма боласини бирдек кўриш керак эмасми? Дўқ-пўнса қилиб, “лицензиянинг олиб қўяман” деб ишлайдиган замоналар ўтиб кетмади? Ёки хусусий клиникалар давлатта фойда келтирмайдими? Ким уларни ҳимоя қилиши керак? Нега уларни ҳам лойиҳаларга қўшишмайди? Нега штаб ташкил қилинганда улар тақлиф қилинмайди, маслаҳатта чақирилмайди? Пандемия шароитида ҳамма жой фронтга айланади, бундай пайтларда барча тиббиёт соҳаси вакиллари каби биз ҳам ўз ҳиссамизни қўшимизиз керак, деб ўйлайман.

Менинг фикрим шундай, агар шунақа кўрқитиб иш юритилса, эртага юртимизда клиника қуришга, тиббиёт технологиясини олиб киришга битта ҳам инвестор келмайди. Аслида хусусий клиникаларга тўғри тавсиялар қилиниб, нега хаттоликлар бўлганининг тагига етиб, чора кўрилса, тўғри бўлади. Бутун дунёда хусусий клиникалар асосий юкларларни кўтаришади. Уларни ҳам рағбатлантириш керак, ахир. Яқинда ҳукумат томонидан бир гуруҳ шифокорлар рағбатлантирилди, лекин улар орасида бирорта хусусий клиника врачлари йўқ.

Бизнинг клиникамиз ташкил этилганига 33 йил бўлди. Бу йиллар ичида минглаб беморларга тиббий ёрдам кўрсатдик, даволадик, юзлаб операциялар қилинди, акциялар ўтказиб, қанчадан-қанча беморларга бепул ёрдамлар кўрсатганмиз. Шу 33 йил ичида бирорта ходимимиз, ҳатто, чойнакнинг қопқоғи билан бўлса ҳам мукофотланмади.

Вазирликни ислоҳ қилиш керак. Хусусий клиникаларга ҳам эътибор қаратилсин, уларни ҳам асраш ва авайлаш, равнақи учун ёрдам бериш зарур”.

Дилмурод ЭРГАШЕВ,
“Doctor D” клиникаси раҳбари.

соғлиқни сақлашнинг хусусий ва бошқа хил тизимларини ривожлантиришни бир хилда рағбатлантирувчи шароитлар яратиш вазифаси белгиланганидан бехабар бўлса?!

Ҳам депутат, ҳам тиббиёт соҳасидан чиққан мутахассис сифатида шунга айтишим мумкинки, дунё мамлакатлари бугун зўр бериб, хусусий тиббиётни ривожлантириш орқали малакали тиббий хизмат кўрсатиш соҳасида соғлом рақобат муҳитини яратишга, бир сўз билан айтганда, “ақд-

Воқеага қисқа ва лўнда изоҳ берадиган бўлсак, хусусий тиббиёт муассасалари уларга нисбатан адолатсизлик бўлаётганидан яъни “хусусий клиникаларда керакли асбоб-ускуналар йўқ, дори-дармон йўқ, улар нотўғри даволайди” қабилидаги муносабатларга ҳақли эътироз билдиришмоқда.

Эътироз асосли. Негаки, давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 26 мартдаги “Ўзбекистон Республикасида коронавирუს инфекцияси кенг тарқалишининг олдини олишга

Хусусий тиббиёт муассасалари “ўғай”ми?

ли тиббиёт” концепцияси асосида соғлиқни сақлаш тизimini одамлар учун қулай, мутлақо янги босқичга олиб

дори қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорига биноан нодавлат тиббиёт ташкилотларига коронавирუს инфекцияси билан касалланган беморларга истисно тариқасида 2020 йилнинг 1 сентябрга қадар тиббий хизмат кўрсатишга рухсат берилган.

Пандемия деган бало барчанинг ҳаётига хавф солиб турган бир пайтда бундай ҳолатларнинг учраши кўнгилни хира қилади. Бу вазиятда инсон саломатлиги ҳар нарсадан устун эканлигини инобатга олиб, у давлат тиббиёт муассасаси ёки хусусий клиника бўладими, Соғлиқни сақлаш вазирлиги уларнинг бошини қовуштириб, ишни тизимли ташкил этиши лозим, деб ҳисоблайман. Вазирликнинг юқоридаги буйруғи эса бир хил вазифани бажарадиган тиббиёт тизимини икки ўзанга ажратиб юборди, десак, тўғри бўлади. Наҳотки, вазирликнинг тажрибали мутасаддилари “Фуқаролар соғлиғини сақлаш тўғрисида”ги Қонуннинг 6-моддасида

чиқишга эътибор қаратмоқда. Шу маънода мамлакатимиз давлат тиббиёт тизими оғир аҳволга тушиб қолганда, унинг маълум “юки”ни ўз зиммасига олган нодавлат тиббиёт муассасалари вакиллари нисбатан “ўғай” муносабат қилинганни ҳеч қандай мезонга тўғри келмайди. Бундан ташқари, хусусий клиникаларда тажрибали, юқори малакага эга бўлган врачлар, мутахассислар фаолият олиб бораётганини, ушбу масканларда энг замонавий тиббиёт технологиялари қўлланилаётганини унутмаслик керак.

Такрор бўлса-да, бир гапни айтиш ўринли. Хусусий клиникалар ҳам бошқалар қатори давлат лойиҳаларига ҳамда мамлакат соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш жараёнларига қатнашишга тўла ҳақли ва бу ҳар томонлама ўзини оқлашига ишончим комил.

Дилбар УСМОНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Сирдарёда буг-газ электр станцияси қурилади.

Мақтабда бор-йўғи икки марта (кичкина синфларда) калтак еганман ва иккала ҳолатни ҳам ҳозиргача унутганим йўқ. Биринчи ҳолатда мени уриш шундоғам шарт эмас эди, чунки айбимни тушуниб етиб, афсусланиб бўлган эдим. Агар мақсад менга шу ишни бошқа қилдирмаслик бўлган бўлса, мен у ишни бошқа қилмаслик кераклигини аллақачон тушуниб бўлган эдим. Иккинчи ҳолатда ёнимдаги ўқувчи билан тўполон қилиб ўтирган эдим. Тўғрироғи, тўполончироқ ўқувчи мени чалғитганига берилиб, бирга ўйнаб ўтирган эдим. Бир маҳал қаердандир бир шапалоқ келиб юзимга тегди ва кўзларимдан ўт чақнаб кетди. Дастлаб, нима бўлганини ҳам англай олмадим. Кейин менга қараб ўшқираётган ўқитувчини кўргач, гап нимадалигини тушундим. Ўша пайтда қулоқларим шанғиллаб, менга қараб турган синфдошларимнинг нигоҳларидан уялганимдан қизариб турар эдим.

Калтак — елажак кушандаси

иб ўтарди. Дарсда шовқин ҳам бўлмади, барча ўқувчи дарсга диққат билан қатнашар ва асосийси, мен ҳеч кимни урмас эдим.

Бир кун "ваҳшийликлар" билан машҳур 11-синф"га дарсга кирадиган бўлдим. У синфдаги ўқувчиларнинг гавдалари мендан анча катта бўлиб, хоҳласам ҳам уларни уролмас эдим. Мендан олдинги ўқитувчилар "эркаклик" қилиб, уларни уришга ҳаракат қилиб кўришган ва оқибатларига ўзлари гувоҳ бўлишган эди.

Мен дарсга борганимда синфда шундай тўс-тўполон бўлаётган эдики, қандай ҳаракат қилсам ҳам уларни тинчлантиришим осон бўлмади эди. Эшик олдида турдим-да, ўқувчиларни кузатдим ва синфда кимлар қандай мавқега эга эканини таҳлил қилдим. Қарасам, синфдаги энг гавдали йигит барчага буйруқ беряпти ва тўполонни бошқаряпти. Уни олдимга чақирдим. У менга "Нима демоқчисан?" дегандай оҳанда мингирлади-да, ёнимга келди. Уни коридорнинг охирига олиб бордим-да сўхбатлашдим:

— Сен фалончи деган ўқувчимисан? (Кузатиб туриб, унинг исмини билиб олган эдим)

— Ҳа, менман, нима эди?

— Мен сени умуман бошқача тасавур қилган эдим. Сен ўйлаганимдан бошқача бола экансан.

— Қанақа тасавур қилган эдингиз?

— Менга сени аҳмоқ, ҳеч нарсага ақли етмайдиган, тўполончи, кучидан бошқа ҳеч нарса йўқ бола деб таърифлашган эди. Ҳозир сизларни кузатиб турдим. Сен туппа-тузук бола экансан. Гапларингни ҳам эшитгим, ақлинг ҳам жойидай, ўзинг ҳам бақувват, келишган бола экансан. Нимага сени бошқалар бунақа дейди?

— Билмасам, устоз. Мен унақа бола эмасман.

— Ҳа, кўриб турибман. Одамлар гапираверар эканда. Ўзи бировнинг гапига ишониш керак эмас. Мен сенинг қанақа бола эканлигингни энди билдим. Шунинг учун мен бутундан

бошлаб сени ўзимга ёрдамчи қилиб тайинлайман. Мен сизларга дарсга кирганимда сен менга ёрдамчи бўласан ва синфдаги тартиб-қоидага сен жавоб берасан. Қила оласанми?

— Ҳа, устоз, ҳаракат қиламан.

— Фақат битта шарт бор, бошқаларнинг тартибига жавоб беришдан ташқари сен ўзингнинг ҳам ўқишларингни яхшилашинг керак. Чунки, агар сен ўзинг ўқимайдиган бўлсанг, уларга гапирингдан фойда йўқ. Сен уларга ўрнак бўлишинг керак. Келишдикми?

— Келишдик, устоз.

— Ҳозир синфга борда, ҳаммани тинчлантир. Мен беш минутдан кейин бораман.

— Хўп, устоз...

Беш минутдан кейин дарсга кирганимда синф сув куйгандай жим эди. "Фалончи" синфдаги барча ўқувчиларни жойларига ўтиргизиб қўйиб, менга фахр билан қараб турар эди. Мен унга нигоҳим билан миннатдорлик билдирдим-да, одатдагидай дарсимни ўтишга киришдим. У синфдаги дарсларим ҳам бошқа синфлардаги дарсларимдан кўп фарқ қилмади. Ўқувчилар дарсларни қизиқиш билан ўрганадиларди.

Айтгандай, ўша синфдаги дарсларим пайтида синфдаги "ноодатий" жимликдан ҳам-касбларим ва мактаб директори ҳайрон бўлиб, эшикни очиб, "Ия, бу ерда сиз дарс ўтаяпсизми? Буларни қандай қилиб тинчлантирдигиз?", деб сўраб кетган эди. Мен эса уларга фақат қилиш керак бўлган ишлардан ташқари, бошқа ҳеч қандай иш қилмаганимни, оддий педагогик методларни қўллаб ўз дарсимни ўтганимни

айтгандим. Улар менга ишонмади...

...Бизга университетда "Ёмон ўқувчи бўлмайди. Ёмон ўқитувчилар бўлиши мумкин", деб ўргатган. Яъни агар ўқувчи ўқимайдиган бўлса, дарсга кеч келадиган бўлса, тўполон қиладиган бўлса, хуллас рисоладагидай ўқувчи бўлмайдиган бўлса, демак, ўқитувчи ишини яхши қилмаган бўлади.

Ўқитувчилик касби оғир, шу билан бирга муқаддас касбдир. Ўқувчиларнинг эътиборини жалб қилиш, диққатини жамлаш, дарсларга қизиқтириш, уларга ўрганишга иштиёқ бериш учун ўқитувчилар актёр, шоир, қўшиқчи, сиёсатчи, илмий-тадқиқотчи, одил ҳакам, диққатли кузатувчи, тартиб ўрнатувчи ва ҳоказо касбларни маҳорат билан бажаришларига тўғри келади. Агар ўқитувчилар шундай ишламаса, уларнинг ишлари натижа бермайди.

Умуман олганда, шахсан мен калтакнинг педагогик тарафдан фойдасини кўрган эмасман. Чунки шундоғам ўқийдиган ўқувчиларни уришнинг кераги йўқ. Ўқимайдиган ўқувчиларни эса минг марта урсангиз ҳам фойдаси бўлмайди. Уриш — бу баданга озор бериш йўли билан ўқувчини кўрkitиш воситасидир. Тўғри, ўқувчи калтакдан кўрқадди. Калтакдан ҳамма кўрқадди. Лекин калтак диққатини жамлай олмагани учун уйга вазибаларни қилмай келадиган, йўлда бир нарсаларга чалғиб кетиб, дарсга кечикиб келадиган, дарс пайтида зерикиб бошқа ишларга берилиб кетадиган ўқувчиларга ҳеч қанақасига ёрдам бермайди. Аксинча, калтак ўқувчиларнинг руҳини ва ғурурини синдиради, уларнинг ижодкорлик ва журъат хусусиятларини ўлдиради ва охири оқибат уларни ҳеч нарсадан тап тортмайдиган бетлари қалин инсонлар қилиб тарбияладди.

Тасавур қилинг, уриш қонун билан таққидланган ва урган ўқитувчи камида 3 йилга қамалади. Агар шундай бўлганда ўқитувчилар сал эълай олмади қолганида дарров болани урмасдан, унга ўргатишнинг турли йўллари йўлаб топган бўлар эди. Урмасдан, эълай олмайдиганлар, яъни ўқитувчилик ўзига мос келмайдиганлар қамалиб кетмаслик учун ўзларидан билиб, соҳадан чиқиб кетган бўлар эди.

Бизларга калтакдан кўрқадиган кўрқоқ ўқувчилар эмас, балки ўқишга, ўрганишга иштиёқи баланд тўғри йўналтирилган ўқувчилар керак. Фақат шундай ўқувчиларгина келажагимизнинг буюк бўлишига кўрқмасдан ҳисса қўшишлари мумкин.

Дониёр РЎЗМЕТОВ

Ушбу саҳифа Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонднинг "Жамият — ислохотлар ташаббускори" Давлат ижтимоий буюртмаси асосида тайёрланди.

Ундан кейин мактабни битиргунча мен яна минг марта тўполон қилгандирман, чунки ўқувчи тўполонга берилиб кетадиган бўлса, унинг эсига калтак келмайди. Лекин ўша сафар тўполон қилдирмасликнинг калтакдан бошқа педагогик йўллари мавжуд эди. Масалан, ўқитувчимиз мени ўрнимдан тургазиб огоҳлантириши, бурчакка қўйиши, тўполончи синфдошим билан иккаламизни бошқа-бошқа парталарга ўтказиб қўйиши мумкин эди.

Мен иккала ҳолатда ҳам ўзимнинг айбдорлигимни тўлиқ тан оламан ва улардан хафа эмасман. Чунки уларнинг иккаласи ҳам менга нисбатан ўша пайтда кенг тарқалган жазо усулини қўллашган. Аммо орадан йиллар ўтиб, ўзим педагогик таълим олгач, айтишим муминки, ўшанда ўқитувчиларимиз педагогик хатога йўл қўйганлар, чунки у калтакларнинг тарбиямга ҳисса қўшмади десам ҳам бўлади. Аксинча, иккала ҳолатда ҳам мен ўзимни таққидлангандай, қадрим ерга урилгандай ҳис қилганман ва менда кўрқувдан бошқа ҳиссиёт пайдо бўлган эмас...

Бир синфдошимиз дарсга кечикиб келар эди. Унга "кечкикиб келма" деб минг марта айтилса ҳам, барибир кеч келаверар эди. Ўқитувчиларимиз уни ҳар сафар уриб жазолар эди. "Яхши отга бир қамчи, ёмон отга минг қамчи" деганларидай неча марта калтак еган бўлса ҳам синфдошимиз кеч қолишни қанда қилмади ва бора-бора ўқитувчиларимиз учун уни уриш одатий машғулотга айланиб қолди. Ўқитувчиларимиз уни урганларидан бу синфдошимизга ёқмаслиги ва унинг калтакдан кўрқиб туриши шундоқ кўриниб турар эди.

Бунинг устига бизлар бир синф ўқувчи бўлиб, пишиган калладай бўлиб, унинг устидан кулишимиздан у ерга киргудай бўлар эди. Лекин афсуски, бу

"метод" барибир синфдошимизни кеч қолмайдиган қила олмади. Ўқитувчиларимиз ҳам унинг кечикиш сабабларини ўрганиш ва муаммони бошқа методлар билан ҳал қилишга уриниб кўрмасдан, охиригача уриб тўғрилашга ҳаракат қилдилар. Табиийки, барча ҳаракатлар бесамар кетди.

Мақтаб йилларида ва ҳатто университетда ҳам ўқувчиларнинг талабаларнинг минг мартабала калтакланганига гувоҳ бўлганман. Тўғри, қайта ва қайта калтак еганлари билан уларнинг ҳеч бирлари ўлиб қолгани йўқ. Лекин ураверганлари билан уларнинг ҳеч бири одам бўлиб қолгани ҳам йўқ. Аксинча, калтак еявериб, омманг олдида изза бўлавериб, уларнинг бетлари қотиб кетди. Кейинчалик уларнинг айримлари одам бўлган бўлсалар ҳам бу калтак туфайли бўлгани йўқ. Чунки, уриш бу қилинган ишга нисбатан жазодир. Ваҳоланки, муаммони ҳал қилиш учун фақат жазолайвериш эмас, балки уни чуқур ўрганиб, шунга қараб "муолажа" чораларини қўллаш керак бўлади...

...Тошкентда мен ишлаган мактаб энг кўп калтак ишлатиладиган мактаблардан бири эди. У ерда ўқувчилар қанчалик бетартиб бўлса, ўқитувчилар ҳам шунчалик қаттиққўл бўлишга ҳаракат қилар эди.

Ишга борганимда бошқа устозлар "бу ерда бешафқат бўлиш керак, буларни уриб қаттиққўллик билан ушлаб турмангиз, булар одам бўладиган ўқувчилар эмас" деб маслаҳатлар берган эди. Мен уларга "болаларни уриш бефойда, уларни урмасдан, педагогик методлар ёрдамида дарслар ўтиш мумкин-ку", десам, "Сиз ҳали иш бошлайверинг, ундан кейин гаплашамиз" деб жавоб бердилар.

Университетда ўргатиладиган методлар асосида дарсларимни ўта бошладим. Бахтимга дарсларим кутганимдан ҳам ажой-

Кимё ва биология бўйича миллий сертификатга эга ўқувчилар ОТМга киришда тестдан озод бўлади.

Кино санъатига Юрий Никулин ва Евгений Моргуновлар билан биргаликда қўйилмақом учликни яратган актёрлардан бири, ўзбек томошабинларининг ҳам қабулдан жой олган етук санъаткор, СССР халқ артисти Георгий Вициннинг ҳар бир шжро этган роли ўзига хослиги билан ажралиб туради. Унинг юртимизда ҳам машҳур бўлишида дубляж устаси, сеvimли актёрнинг Диас Раҳматовнинг хизмати катта.

“Ҳаёт жуда кўп вақтингизни олади”

Ҳаёт шундай синовлардан иборатки, бугун сен қанчалар кўкда бўлсанг, бир кун келиб, пастга тушасан. Вицин эса ҳаминша халқ назарида, мухлислар ардоғида бўлган. Аммо умрининг сўнгги йилларида у одамлардан ўзини олиб қочган.

Ёшлик сари

37 ёшида “Захиралаги ўйинчи”да 18 ёшли футболчи ролини ўйнаган Вицин 48 ёшида “Бальзаминовнинг уйланишида 20 ёшли йигитчанинг ролини ўйнади. Қизиги, 38 ёшида 70 ёшли чол ролини ҳам қўйилмақом қилиб ўйнади.

Буларнинг сари битта эди – Вицин йога билан муттасил шугулланарди. У кичкиналигида врачлар унга ҳеч қачон юрмайди, деб ташхис қўйишган. Онаси ўрмон мактабига олиб борган ва Вицин у ерда кичкиналигидан йога билан шугулланганди. Вицин доимо соғлиғига эътибор қилар, турли гиёҳларнинг дамламаларини ичарди.

90 йиллардан сўнг...

90 йиллардан кейинги ўзгаришларни Вицин қабул қила олмади. Унга бу давр умуман ёқмади. Бу давр одамларига ҳам қўшилгани келмай қолди. Бу замонга мослашишни ҳам истамади. Умуман, кинога тушмай қўйди. Театрда биргина ролини қолдирди, бошқа спектакллarga бормади. Буларнинг ҳаммаси соғлиғига ҳам таъсир қилди ва умрининг охирида кўп касал бўладиган бўлиб қолди. У ўзини мажбурлаб, тўшакдан турарди: “Мен каптарларга дон беришим керак!”

Унинг машғулотли бир хил бўлиб қолди: ҳар куну каптарларга дон сочиш, дайди итлар ва мушукларга овқат бериш. Кушлар ҳам унга шунчалик ўрганиб қолишган эдики, Вицин уйдан чиқаганидан лайтга унинг эшига атрофига минглаб кушлар, итлар ва мушуклар йиғилиб келар эди.

Вициннинг дафн маросимига келган қўшнилари қафасларда олиб келган

каптарларини озод қилишди, аммо кушлар учиб кетмади. Яна қаерданлир дайди итлар, мушуклар ҳам пайло бўлди. Битта каптар ўлиб қолди...

Тарку одаат – амримаҳол

Вицин болалигидан “китобхўр” бўлган. Кексайиб қолганида ҳам доимо уйга янги китоблар кўтариб келган. Кино олинаётган шаҳарлардан ҳам Вицин боғламбоғлам китоблар олиб келган.

Вицин, ҳатто, сўнгги кунларида касалхонада ётиб ҳам китоб ўқиш одатини тарк этмаган.

Вициннинг вафотидан кейин унинг уйда таъмир ишлари кетаётган вақтда келган журналистлар уйдagi устани лақлайтиб, Вицин йиллар давомида йиққан қимматли китобларнинг катта қисмини ҳамда Натальянинг болаликдаги суратлари солинган папкани олиб кетиб қолишди. Камига Натальяни отасининг архивидаги нарсаларни ахлатхонага чиқариб ташлаганликда ҳам айблашди.

Натальяга “Отангизнинг қабрини сотмоқчи бўлаётганингиз ростми”, деб савол беришганига нима дейсиз?

Машҳур учлик

Одамларнинг оммавий гарбга интилишларини ҳажв қилиш, ишламай, бойиш орузидаги одамлар устидан кулишни ният қилган Леонид Гайдай ана шу оламшумул учликнинг “ихтирочиси”дир. 1961 йилда «Барбос ва галати кросс» ва “Самогончилар” фильмлари катта экранларга чиққандан кейин бу учлик машҳур бўлиб кетди ва томошабинлардан улар иштирокидаги фильмларнинг давомини олиш илтимос қилинган қоғлаб хатлар олган Гайдай бир неча фильмларда уларни “ишлатди”. Бошқа режиссёрлар ҳам “учлик”нинг хизматидан баракали фойдаланишди.

Учлик – “Кўрқоқ”, “Валкисаланг”, “Қария” (Трус, Балбес ва Бывалый) ларнинг “эталари”дан фақат биттаси синовсиз ролга олинган: Ви-

цин. “Балбес” ролига Сергей Филиппов ҳам синаб кўрилган. “Бывалый” ролига Иван Любезнов, Михаил Пуговкинлар синаб кўрилган. Учликнинг энг ёши Моргунов (1927), энг “отахони” Вицин бўлган.

“Учлик” кейинчалик “Кавказ асираси”, “Етти қароқчи ва бир қиз”, “Бу фавқуллоддаги созандалар ёки Шуриқнинг янги тушлари”, “Ўтган кунлар комедияси” каби қатор фильмларда суратга тушишди.

“Учлик” билан ҳамкорликда “Бремен созандалари”, “Бремен созандалари изидан”, “Янги Бременчилар” каби бир қанча мультфильмлар ҳам ишландики, уларда “Учлик” иштирокчиларининг ўзлари овоз беришди. “Учлик” иштирокида “Мульти-Пульти мамлакатидagi саргузаштлар”

овозли мусиқали спектакли ёзиб олинди ва пластинкалари 1982 йилда катта нусхада сотилиб кетди.

“Учлик” Моргунов Гайдай билан келишмай қолгач, кинода бирга тушишмаган. Эпизодлардагина тушишган, аммо бошқа режиссёрларнинг ишида, хусусан, Э.Рязановнинг фильмларида. Улар бир қанча янги йил карнавалларида “Голдули огонёк” деб номланувчи кечаларда, кўплаб концертларда юмористик чиқишлар қилишган.

“Учлик” ҳар икки йилда биттага камай борди: 1997 йилда Никулин вафот этди. СССР халқ артистига у ишлаган цирк олдида халқ тўплаган пулга ҳайкал қўйилди.

1999 йилда Моргунов вафот этди. Россияда хизмат кўрсатган артистнинг дафн маросимида бирорта ҳам расмий ё жамоатчилик ташкилотлари вакиллари иштирок этмади. Қабр тошини хотини қўйдирди.

2001 йилда эса Вицин дунёдан ўтди. Дафн маросимида хотини, қизи, бир неча қўшнис қатнашди, холос. Қолган дўстлар, ҳамкасблар суратга олиш ишлари, тақдимот маросимлари билан “банд эдилар”. СССР халқ артистининг қабрига ҳайкал ҳам қўйилмади, яшаган уйига лавҳа ҳам осилмади.

Аммо “Учлик” халқ қал-

бидан абадий жой олишга улгурди. “Учлик” қиёфалари жуда кўплаб янги фильмларда, спектаклларда, КВНчилар ва қизиқчиларнинг чиқишларида такрорланмоқда.

“Учлик” ҳақида “Қувноқ учлик – Вицин, Моргунов, Никулин”, “Севимли ҳажвчиларимиз” каби китоблар ёзилган. “Учлик”ка ҳайкал ҳам қўйилган. Айтганча, учликдагилар ҳаётда ҳам ролига яқин эдилар: Вицин тортинчоқ, Никулин “ҳамиша баҳор”, Моргунов эса қўрс ва жанжалкаш.

Охири – 1990 йиллардан кейин Вицин машҳур учлик таркибида мамлакат бўйлаб кўп гастролларга чиқди. Аммо сафдошлари вафот этгач, Москва марказидagi катта квартирасини сеvimли қизи Натальяга бериб, ўзи “Хрущёвка” деб аталадиган кичик квартирага кўчиб ўтди ва ўта камтарона яшайди. Шундан кейин одамлар уни кам кўрадиган бўлишди. У ўзини журналистлардан олиб қочарди. Доимо уйдан чиқмас, фақатгина каптарларга дон сочиш учунгина ташқарига чиқарди. Ночорликда умри поёнига етган Вицин одамлардан ёрдам сўрамаган, берилган эҳсонларни ҳам олмаган. “Ахир ўзлари ҳам сўнгги имкониятларидан садақ қилишяпти-ку?”

Вицин 84 ёшида юрак ва жигар касалликлари асорати билан вафот этди.

Вицин севган иборалар:

“Менга бефарқ бўлган одамларга доимо дўстона муносабатда бўламан”.

“Виждонли одам ҳамиша оддий бўлади”.

Вицин қаҳрамонларининг “қанотли” иборалари:

“Бу кимнинг туфлиси? И-е, меники-ку... Раҳмат!” (“Ы операцияси”)

“Кўзингни оч, мен тирикман!” (“Тузалмайди-ган ёлгончи”)

“Яшаш яхши!” (“Кавказ асираси”)

Умуман, Вицин афоризмлар ва қизик ибораларни йиғишни яхши кўрган. Масалан, “Трамвайда ёзилган, бошингни чиқарма!” деган иборани кўп ишлатган. Охири интервьюсида айтган ибораси бундай бўлган: “Кўп куйиб-пишманг, барибир ҳаёт жуда кўп вақтингизни олади”.

Дилбар МАҲМУДОВА тайёрлади.

Ўзбекистон халқаро ислом академияси ҳузурида давлат муассасаси шаклидаги Имом Мотуридий халқаро илмий-тадқиқот маркази ташкил этилади.

СЎХ ТУМАНИ ҲАР ТОМОНЛАМА РИВОЖЛАНИШ АРАФАСИДА

Сўлим Фарғонанинг Сўх туманини ривожлантириш бўйича давлатимиз раҳбарининг қарори қабул қилинди. «2020-2021 йилларда Фарғона вилоятининг Сўх туманини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарор туманнинг mavjud ресурсларидан самарали фойдаланиш, муҳандислик-коммуникация тармоқларини модернизациялаш, ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмаларини ривожлантириш, sanoat салоҳиятини янада ошириш, қишлоқ хўжалиги, сервис ва хизмат кўрсатиш сифатини яхшилаш, шунингдек, коронавирус пандемияси шароитида аҳоли бандлигини таъминлаш ва даромадларини ошириш ҳисобига туман аҳолисининг турмуш даражасини яхшилаш мақсадида қабул қилинди.

қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш, уларнинг иш билан бандлигини таъминлаш эса ҳар доимгидай бош мақсадлардан бири.

Шунингдек, қарор билан Сўх туманини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш чора-тадбирлари дастурини амалга ошириш бўйича республика ишчи гуруҳи таркиби тасдиқланган.

“Ҳар бир ёшга бир гектар”

Давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 12-13 июнь кунлари Фарғона вилоятига ташрифи чоғида “Ҳар бир ёшга бир гектар” лойиҳаси бўйича ишсиз юрган ёшлар бандлигини таъминлаш мақсадида ҳудуддаги ҳар бир фермер хўжалигига 1 нафар ёшни бириктириб, унга ғалладан бўшаган ерларни бериш ва такрорий экин экишига кўмаклашиш топшириги берилган эди. Хўш, бу борада туманда ўтган давр мобайнида қандай ишлар амалга оширилди ва айна пайтда нима ишлар қилинмоқда?

“Сўх туманида 2020 йилда ғалладан бўшаган ер майдонларини такрорий экинлар экиш учун ишсиз ёшларга вақтинча бириктириб бериш

тўғрисида” туман ҳокимининг фармойиши ҳам эълон қилинган. Бугун туман сектор раҳбарлари бошчилигида, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Сўх туман Кенгаши, бандликка кўмаклашиш маркази ҳамда туман қишлоқ хўжалиги бўлими ҳамкорлигида 2 сектор ҳудудида жойлашган “Сўх” ширкат хўжалиги ҳисобида бўлган ер майдонлари “Истиқдол”, “Навобод”, “Ровон”, “Октябрь” маҳалла фуқаролар йиғинларида истиқомат қилувчи 30 нафар ишсиз ёшга 10-15 сотихдан жами 4 гектар серхосил ва унумдор ер майдонлари ажаратиб берилди.

— Туманнинг фақат 2 сектори ҳудудидан бугунги кунга қадар 46 нафар ёшга ер ажратилди, — дейди туман прокурори, иккинчи сектор раҳбари Ф.Абдувалиев. — Бу иш шу билан тўхтаб қолгани йўқ. Бугун уларга амалий ёрдам кўрсатиб келинмоқда.

— Сўх тумани ёшлари бандлигини таъминлаш мақсадида ширкат хўжалиги ҳудудига туманимиз ҳокими Сайидбахром Сайидмусеёв бошқа секторлар раҳбарлари билан келиб, бизга ер тақсимлаб бериши, — дейди бугун ерга эгалик қилган ёшлардан Дилшод Бобоасидов. — Бундай эътиборга нисбатан биз ёшлар ҳам сидқидилдан меҳнат қилиб, ўзимиз ва халқимиз дастурхонини сифатли қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан тўлдиришга бор куч-ғайратимизни бахш этамиз.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Сўх тумани Кенгаши

маълумотига кўра, 1 сектор таркибига кирувчи “Тул” ва “Соҳибкор” маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳудудидан 2019–2020 ўқув йилида Сўх агро-ноат касб-ҳунар коллежининг 50 нафар битирувчиларига “Озод” ширкат хўжалигидан ижара шартномаси асосида 50 сотихдан 1 гектаргача ер ажратиб берилди. Бугун 96 нафар ёшларнинг ер бериш орқали бандлиги таъминланишига эришилди.

Мурожаатлар эътиборда

Коронавирус пандемияси даврида аҳоли мурожаатлари билан ишлаш амалиёти бевосита туман ҳокими иштирокида олиб борилаётгани ҳеч бир мурожаат эътиборсиз қолмаётганидан дарак беради. Хусусан, туман ҳокими номига “Зангат” маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи Додомирзо Нишонов номидан яшаётган уйини таъмирлаш масаласида мурожаат келиб тушган.

Ушбу оилада 6 жон яшайди. Оила бошлиғи ишсиз мақомида. Лекин маҳалла фуқаролар йиғини томонидан хонадонга озиқ-овқат маҳсулотлари, ун ва ёғ етказиб берилади. Яқинда миллий гвардия ходимлари томонидан фуқаро яшаётган уйнинг том қисми шиферлаб берилган. Шунингдек, ушбу оилага субсидия асосида иссиқхона ҳам тақдим этилган.

Худуд аҳолиси билан учрашувга келган туман ҳокими томонидан давлат хусусий-шерикчилиги асосида маҳалла маъмурий биноси ва гузар қурилиши, енгил конструкцияли саргарошхона, қассобхона, пойабзал таъмирлаш устaxonаси ва бошқа аҳолига маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари бунёд этиш таклифи ўртага ташланди.

Шунингдек, “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати доирасида берилган моддий ёрдам ҳақида ҳам тушунтирилди.

— Иш ўрни яратаман, маҳалладошларимни ишга жалб қиламан ва шу тариқа тadbirkorликнинг ривожига ўз ҳисамни қўшаман деган фуқаро

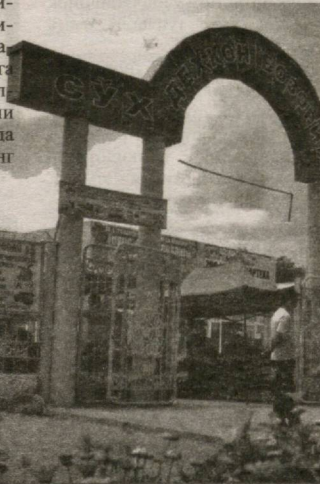
Бу билан 2020-2021 йилларда Сўх туманини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш чора-тадбирлари дастури тасдиқланди. Замонавий рақобатбардош sanoat маҳсулотларини ишлаб чиқариш бўйича янги қувватларни ташкил этиш ва уларни ишлаб чиқаришни рағбатлантириш, хизматлар соҳасини ривожлантириш, тadbirkorликни янада қўллаб-қувватлаш ана шу дастурдан ўрин олган. Қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, соҳада фойдаланилмаётган ва фойдаланишдан чиқиб кетган ерларни ўзлаштириш, ирригация-мелиорация тadbirlарини амалга ошириш, чорвачилик, шу жумладан, паррандачилик ва балиқчилик тармогини янада ривожлантириш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация инфратузилмасини ривожлантиришга, аҳолининг уй-жой маиший шароитларини яхшилашга, соғломлаштириш ва маданий ҳордиқ чиқаришни ташкиллаштиришга қаратилган тadbirlарини амалга ошириш, туман марказини ободонлаштириш эса кўзда тутилган мақсадларнинг кенг

қамровилигидан далolat.

Таълим ва тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, тиббиёт соҳаси ва педагог ходимларнинг меҳнатини янада рағбатлантириш, туманда олий маълумотли мутахассисларга бўлган эҳтиёжни қондириш,

таълим ва тиббиёт хизматлари сифатини оширишга қаратилган эътиборни ҳам юқори сифатга олиб чиқиш кутилмоқда. Аҳолини ижтимоий

Ушбу оилада 6 жон яшайди. Оила бошлиғи ишсиз мақомида. Лекин маҳалла фуқаролар йиғини томонидан хонадонга озиқ-овқат маҳсулотлари, ун ва ёғ етказиб берилади. Яқинда миллий гвардия ходимлари томонидан фуқаро яшаётган уйнинг том қисми шиферлаб берилган. Шунингдек, ушбу оилага субсидия асосида иссиқхона ҳам тақдим этилган.

Профессионал таълимни ташкил этиш ва амалга ошириш тартиби белгиланди.

роларга ҳар томонлама ёрдам берамиз, — дейди туман ҳокими. — Енгил конструкцияли шохобчалар ҳам туман ҳокими қарори асосида вақтинчалик фойдаланишга берилади, имкониятлардан самарали фойдаланиш керак. Маҳалла ободончилигига ҳам бефарқ бўлмайлик.

Айтиш мумкин, бугун ҳар бир мурожаат коронавирус пандемияси даврида ҳам эътиборсиз қолмаётган. Чунки мурожаат — фуқаро мурожаати. Фуқаро эса халқнинг бир бўлаги. Лекин яна бир асосий нарсани унутмаслигимиз лозим — ҳар бир фуқаро бериладиган моддий ва бошқа турдаги кўмакларга берилмасдан, ўзи ҳам ҳаракат қилиши, боқимандаликка барҳам бериш — камбағалликнинг қисқаришига олиб келишини аниқлаши лозим.

Ободлик ва бунёдкорлик

Олис Сўхта анклав ҳудуд бўлишига қарамай, ижтимоий ҳаёт анча ривожланган. Бунёдкорлик ва ободонлаштириш ишлари эса жадал суръатлар билан олиб борилмоқда. Нафақат дастурга киритилган қишлоқлар, балки ҳали кирмаган маҳаллаларда ҳам халқнинг кучи билан ободлик ва бунёдкорлик ишлари олиб борилмоқда.

“Ҳазрати Али” маҳалла фуқаролар йиғинидаги саховатпеша инсонлар кўмағида маҳалла биноси ёнида умумий қиймати 150 миллион сўмни ташкил этган янги замонавий мажлислар зали қурилиб, фойдаланишга топширилди.

— Барча ишлар, қурилиш ва мажлислар залини безатиш ишлари саховатпеша ҳомийларимиз томонидан амалга оширилди, — дейди маҳалла раиси Субҳонали Нишонов. — Қўрсатилган ёрдам ва кўмаклар учун барча ҳомийларимизга миннатдорлик билдираман.

Олис ва чекка ҳудудларда давлат идоралари учун қуриб берилаётган бу каби замонавий иншоотлар замирида “Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халқ учун хизмат қилиши керак”, деган эзгу гоя бутун амалда ўз ифодасини топаётганидан далolat.

Қурбон ҳайити меҳр-муруват, ўзаро оқибат, ҳамжихатлик, бирдамлик ва одамлилик,

инсонпарварликдек ҳислатларни намойиш этиш байрамидир. Байрам асли хурсандчилик ва шодмонлик айёмини билдирадиган тадбир саналади. Бошимизга синовли кунлар тушган бир пайтда бутун Ўзбекистон аҳли ушбу байрамни оила давраида, эзгу тилак ва дуолар ила ўтказди. Хайр ва саховат амаллари ҳам айна шу кунларда кенг қулоч ёйди.

Бундай инсонпарварлик меҳр-муруватдан сўзлик ватандошларимизнинг ҳам баҳараманд бўлгани Президентимизнинг Сўх туманига бўлган эътиборининг нишонасидир. Сўх туманига ҳам кам таъминланган ва ижтимоий кўмакка муҳтож аҳоли қатламни қўлаб-қуватлаш учун 400 миллион сўм маблағ ажратилди. Ушбу маблағ бугун секторлар кесимида бевосита секторлар раҳбарлари, мутасадди идоралар вакиллари иштирокида рўйхати шакллантирилган фуқароларга тарқатиб берилди.

Тумanning тўртта сектори кесимида “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати доирасида 800 нафар кам таъминланган, ижтимоий кўмакка муҳтож, боқувчисини йўқотган, яқка-ёлғиз фуқаролар ва ногиронларга бир марталик моддий ёрдам маблағлари етказиб берилди. Бундай хайрли амаллар саховатпеша инсонлар томонидан ҳам амалга ошириляпти.

Бугун туманда барча мутасаддилар бир ёқадан бош чиқариб, халқни рози қилиш учун интиломоқда. Давлатимиз раҳбарининг қарори тез орада ўз самарасини бериб, ҳудуд аҳолиси жонига янада оро кириши шубҳасиз.

Нуриддин УБАЙДУЛЛАЕВ,
“Жамият” мухбири

Бундан бир неча кунлар олдин “Калтак Бяна тиббиётнинг етим бўғини бошида синадими?” сарлавҳали мақола эълон қилган эдим. Унда мураккаб эпидемиологик шароитда тиббиётда иш ташкил қилиш муаммолари, бирламчи бўғиндаги ҳал қилиниши зарур бўлган масалалар ҳақида сўз борган эди. Бугун мана кўриб турибмизки, соғлиқни сақлаш тизимида муаммо яна ўша эски усул, яъни “етимларни жазолаш” билан ҳал қилинмоқда.

керак бўлган умумий амалиёт врачлари меъёрдан бир неча баравар ортиқ аҳолига хизмат қилаётгани, пандемия даврида уларга яна янги вазифалар юклангани билан ким қизиқди? Уларнинг ҳимоясини ким ўйлади? Азбаройи етишмовчиликдан ҳамма соҳаларда 60 ёшдан ошган ходимлар масофадан ишлашга ўтказилганда, соғлиқни сақлашда нафақаданги врачлар ишга жалб қилинмоқда. Ишни тўғри ташкил қилиш учун илгор давлатлар

Ҳисобот эмас, аҳоли розилиги муҳим

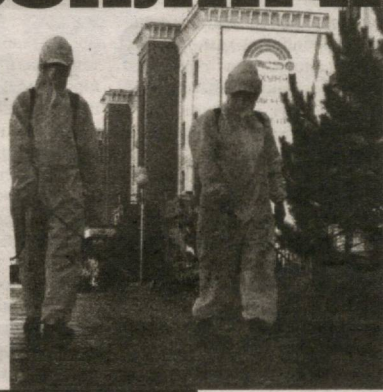
Коронавирус бугун дунё тиббиёти учун жиддий синов бўлмоқда, соғлиқни сақлаш тизими биздан анча яхши таъминланган, тиббий ходимларнинг ҳимояси, моддий таъминоти бизга нисбатан бир неча баробар баланд бўлган давлатларда ҳам саросима ҳолатлари юзга келди, афсуски, беморларнинг ҳаммасини ҳам сақлаб қолишининг иложи бўлмади.

Президентимиз томонидан коронавирусга қарши чора-тадбирларни ташкил қилишида йўл қўйилган хатоликлар танқидига соҳа мутасаддилари мавжуд шароитда ҳолатни имкон даражасида назоратда ушлаб турган раҳбарларни лавозимдан озод қилиш жавоб берди. Бу тадбир аҳоли саломатлигини сақлашга қанчалик ёрдам берар экан?

Хар қандай жабҳада хатоликлар тизимли юз берса, демек, айб алоҳида шахсларда эмас, балки тизимдаги камчиликда эканлиги ҳаммага аён. Аҳволни яхшилаш ниятида эканмиз, нима учун тизимдаги ҳолатни, аҳолида норозилик туғдираётган камчиликларнинг сабабларини ўрганиш, ечим топиш эмас, балки осонгина “калла кесин”га ўтамиз? Соғлиқни сақлаш тизими бошқалардан фарқли жойи, бу соҳада раҳбарлик қилиш учун, албатта, нафақат тиббиёт йўналишида етарли тажриба, балки аҳоли билан ишлаш, кадрларни тўғри танлаш, дунёдаги тиббиёт соҳаси янгилликларидан доимий хабардорлик талаб қилинади.

Хўп, яхши раҳбар бўлиш учун нима халал беришини ҳам кўриб чиқайлик. Аввало, тизимга тааллуқли меъёрий ҳужжатларнинг кўпчилиги, йиллар давомида эътиборсиз

қолгани учун ночор ҳолатга келиб қолган моддий база, қисқартирилган натижасида камайиб кетгани сабабли ўз вазифасини бажара олмай қолган штат бирликлари, бирламчи

Президентимиз томонидан коронавирусга қарши чора-тадбирларни ташкил қилишида йўл қўйилган хатоликлар танқидига соҳа мутасаддилари мавжуд шароитда ҳолатни имкон даражасида назоратда ушлаб турган раҳбарларни лавозимдан озод қилиш билан жавоб бердилар. Бу тадбир аҳоли саломатлигини сақлашга қанчалик ёрдам берар экан?

тажрибаси ўрганилиб, бизнинг шароитимиз ва имкониятимизга мослаштириб амалга татбиқ қилинми? Аҳолидан тест олинмидаги қийинчиликлар, шифоналарда ўрин етишмаслиги, дори-дармон қимматлашуви ҳам бирламчи бўғин айбдорми? Коронавирусни даволаш бўйича кўрсатмалар бир неча марта ўзгартирилди, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг буйруқлари ўзгартирилди, ана шу буйруқлар асосида иш ташкил қилганлар энди айбдорми? Касалликни эрта таъбир аниқлаш учун поликлиника врачларининг ҳар бирига пульсоксиметр берилиб касалликнинг оғирлик даражаси бир зумда аниқланиши мумкин эди-ку!

Жаҳонга кирган саркарда қўшинни тўғри бошқара олмас, аскар қазоланадими? Биз ёмон деб бир қатор раҳбарлардан воз кечдик, хўп. Энди энг муҳим савол: бугунги мураккаб ҳолатда тиббий-ижтимоий муаммони таҳлил қиладиган, тўғри қарор қабул қила оладими, юқоридагиларга “чиройли” ҳисобот тайёрлаш учун эмас, аҳоли розилиги учун ишлайдиган фидойи раҳбарлар захираси мавжудми?

Мақсуда ВОРИСОВА

Сўхликлар жорий йилда ер ва мол-мулк солиғидан озод этилади.

Соҳибқирон даври дипломатияси

Бугунги кунда, юртимизда улуг аждодларимизнинг меросларини ўрганишга катта эътибор қаратилмоқда. Уларнинг аввалида Амир Темур ҳазратлари туради.

Тадқиқотчиларнинг эътирофи этишларича, Амир Темур дастлабки сиёсий фаолиятидан то вафотига қадар ўз қудратининг ўндан тўққиз қисмига дипломатик салоҳияти туфайли эришган. Соҳибқироннинг ворислари Мироншоҳ Мирзо, Улугбек, Шохрух, Хусайн Бойқаро, Бобур каби йирик давлат арбоблари ҳам чиқи ва ташқи алоқаларда соҳибқирон бобосининг дипломатик йўллари, тутумларига амал қилишиб, унинг бу борадаги сиёсатига таянишган. Тинчлик, томонлар манфаатдорлиги, рақибга шафқат қилиш ва унга катта имкон яратиш, ҳар қандай оғир шароитда ҳам элчини қадрлаш, ташқи сиёсат ва дипломатия қондаларига қатъий амал қилиш, инсон ҳаёти дахлсизлиги Амир Темур ташқи сиёсатининг ва дипломатиясининг асоси ҳисобланган. Чунончи, Амир Темур мактубларидан бирида, “Элчига ўлим ва бандлик йўқдир, элчининг гарданидagi вазифа буйруқни аниқ етказишдан бошқа нарса эмасдир”, деб ёзди.

Амир Темур ташқи сиёсати ва дипломатиясининг ўзига хос томонларидан яна бири, у, бир халқни иккинчи бир халққа, бир динни бошқа бир динга, бир мафқурани ўзга мафқурага қарши қўймай, ҳар икки зиддиятчи томонларнинг манфаатларини ифода этадиган муаммонинг ижобий ечимини ҳамда улар ўртасидаги тараққиёт йўлини топишни асосий масала деб билган. Манбаларнинг маълумоти беришча, Амир Темур дипломатик муносабатларда ташаббус кўрсатиб, халқаро алоқаларни ривожлантиришга интилиган. Унинг ташқи сиёсати ва дипломатияси тинчлик ва тенглик, доимо рақибга ён босиш, диний ва дунёвий бағрикенглик гоёларига асосланган. Амир Темурнинг қарашларига кўра, инсон ирқи, дини, миллати, келиб чиқиши ва қаерда яшайдиган қатъи назар, ер юзининг барча ери ҳамма инсон учун муқаддас бўлмоғи керак.

Соҳибқироннинг ташқи сиёсати ҳамда дипломатия борасидаги бағрикенглик ва инсонпарварлик фазилатлари Хоразмдаги сўфийлар сулоласи – Юсуф сўфи, Олтин Ўрда хони Тўхтамиш, Миср ҳукмдори Фараж, туркия султони Боязид кабилар билан бўлган му-

носабатларида ҳам яққол кўзга ташланади. Таъкидлаш жоизки, Амир Темурнинг кучли ва пухта дипломатик салоҳияти туфайли, динлар, мафқуралар, иқтисодиётлар, сиёсатлараро муносабатлар замон талаблари ҳамда вазият тақозоси даражасида йўлга қўйилган.

Маълумки, Амир Темур мураккаб тарихий шароитда ташқи сиёсат олиб борган эди. Чунки, ўша адврдаги вазият, яъни, Чингизий мўғулларнинг ҳавфи кучли эканлиги, Чингизий улусини бирлаштириш ва эгаллик қилиш, Хоразм, Олтин Ўрда, Мўғулистон, Эрон, Хурросон каби ўз даврининг кучли давлатлари билан муносабатлар масалаларида давлат манфаатларига мос ташқи сиёсат юргизишни тақозо этарди. Амир Темурнинг ташқи сиёсатидаги устувор мақсади – оқибатли қўшничилик, тенгчилик ва ҳамкорлик бўлиб, Хоразм устига бир неча юришлар ва Урганчининг вайрон этилиши суфийлар сулоласининг узоқни кўрмай юритган сиёсати натижаси эди. Чунки суфийларга узоқ вақт катта имкониётлар яратилган эди.

Амир Темурнинг ташқи сиёсатидаги асосий йўналишлардан бири – Мовароуннахрнинг хавфсизлиги таъминлаш бўлган. Хоразмдаги сўфийлар сулоласи, Форс вилояти ҳокими Шох Шужоъ, Озарбойжон ҳокими Тахурган, Мўғулистон ҳокими Қамариддин, Олтин Ўрдадаги Тўхтамишхон, Оқ ўрдадаги Темур Малик кабилар билан бўлган муносабатлар замирида ҳам ана шу мақсад ётарди.

Амир Темур ўз даврида Франция қироли Карл тўртинчи, Англия қироли Генрих тўртинчи ва Кастилия ва Леон қироли Генрих учинчи Де Тарстомарлар билан ҳам алоқалар ўрнатиб, ёзишмалар олиб боради. Бу муносабатлар даставвал Туркия устига юриш муносабати билан бошланган бўлса-да, галабадан сўнг Ғарбий Европа мамлакатлари билан бўлган алоқаларнинг мазмуни тубдан ўзгарди.

Тадқиқотчиларнинг эътирофи этишларича, Амир Темур манфаатлари муштарак, маданиятлари ва динлари умумий бўлган иккунчи давлатларни тобеъ қилганлигини, жорий подшоликлар билан оралиқ давлатларни куч ёки дипломатия билан эгаллаганлигини эътироф этадилар. Итоаткорлик, тўланган солиқ ва божлар эвазига Соҳибқирон уларга ёрдам ва ҳарбий муҳофаза ваъда қилиб, ўз ҳолларига қўйиб берган. Усмонли туркларининг қўшниси Озарбайжон, туркман амрлиги, Грузия, қошар, Ҳиндистон кабилар бунга мисол бўла олади. Ушбу қарам ёки иттифоқдош давлатлар атрофида Рус ерлари, Олтин Ўрда, Туркия, Сурия, ағдод султонлиги, Деҳли султонлиги, Хитой каби кучли ташқи подшоликлар турган.

Амир Темурнинг Европа давлатлари билан олиб борган ташқи сиёсати ҳам эътиборга сазовор. Чунончи, Боязид-

дан енгилган Кичик Осиёдаги майда султонликларнинг ҳоким ва амрлари Темурдан мадад истаб, унинг Қорабоғдаги ўрдагоҳига бориб қарор топадилар. Византия ва Генуя ҳокимликлари ноиблари Франция қироли ҳамда Султония шаҳрининг католик миссионерлари наҳот сўраб Соҳибқиронга мурожаат қилдилар. Шунингдек, Бяозидга қарши биргаликда зарба бериш мақсадида Византия императорининг Константинополдаги ноиб Иоханн Еттинчи Палеолог ва Генуянинг Перадаги (Константинополь яқинида) ҳокими Тарбзон ва Константинополнинг ҳарбий кемаларидан фойдаланишга ҳаракат қилди. Шу мақсадда у Генуя ва Венецияга совға-саломлар ҳамда мактублар билан Ватикан вакили Иоханн Галошифонтисбус бошчилигидаги элчиларни юборди.

Амир Темур ўз даврида Франция қироли Карл тўртинчи, Англия қироли Генрих тўртинчи ва Кастилия ва Леон қироли Генрих учинчи Де Тарстомарлар билан ҳам

алоқалар ўрнатиб, ёзишмалар олиб боради. Бу муносабатлар даставвал Туркия устига юриш муносабати билан бошланган бўлса-да, галабадан сўнг Ғарбий Европа мамлакатлари билан бўлган алоқаларнинг мазмуни тубдан ўзгарди. Эндликда, Темур улар билан дўстона муносабатларни муштақамлаш ҳамда элчилик ва ўзаро савдо-сотиқ алоқала-

рини йўлга қўйиш каби масалалар билан чекланади. Э шу мақсадда Франция ва Англияга элчилар юборилиб, Испаниядан Клавихо каби элчилар ташриф ёуордилар.

Амир Темур ва темурийлар даврида Марказий Осиё, хусусан, ҳозирги Ўзбекистон ҳудудларининг ташқи сиёсати ва дипломатиясида халқаро савдо аҳмада маданий алоқалар муҳим ўрин тутганлиги бизга тарихдан яхши маълум. Амир Темур ҳокимият тепасига келгач, халқаро қарвон йўллари хавфсизлигини таъминлашга тўла эришди. Шу туфайли, XIV асрнинг 70-йилларидан бошлаб, Буюк Ипак йўлининг Мовароуннахр орқали ўтган марказий таромғи шимолга йўналишга қараганда халқаро-иқтисодий-маданий алоқаларда муҳим ўрин тута бошлади. Мовароуннахр бўйлаб халқаро савдо қарвонлари ҳаракатининг қайтадан жонланиши шаҳарлар тараққиётига, уларнинг иқтисодий-маданий жиҳатдан юксалиши олиб келди.

Амир Темур ва темурийлар даври Буюк Ипак йўли фаолиятининг сўнгги ва ривожланган босқичи бўлди. Савдо йўлларида хавфсизлигининг таъминланиши, савдо-солиқнинг адвлат томонидан рағбатлантирилиши, шаҳарларнинг марказлар сифатидаги аҳамияти ортиши ички ва ташқи маданий-иқтисодий алоқалар ривожига олиб келди. Бу йўлнинг мамлакатимиз ҳудуди оқрали ўтган марказий йўналишларининг фаолияти янада жонланди.

Хуллас, Амир Темур ва темурийлар даври давлатчилигида, давлат бошқарув асослари назарий жиҳатдан пухта ишлаб чиқилиб, амалиётга жадал жорий этилган. Давлат кам таъминланган, камбағал ва етим-есирларни ижтимоий жиҳатдан кучли ҳимоя қилган. Бу даврда давлат раҳбарига алоҳида эътибор берилиб, раҳбарнинг аввало комил инсон бўлмоғи, ахлоқий баркамоллиги талаб этилган. Давлат раҳбари қонунчиликни, бошқарув санъатини мукаммал эгаллаган ҳамда давлатни аниқ ва пухта ишлаб чиққан қонунлар орқали бошқарган. Албатта, бу каби олижаноб тамойиллар, бугун ҳам ўз аҳамиятини қўйотган эмас, раҳбар кадрларнинг ҳар томонлама муносиб ва халқчил бўлишига давлат қаратаётган эътибор бу – тўқин келажак қаролатидир. Бу борада аждодлар ибратини бизга мактаб.

Сурайё ТОШХҲАЕВА,
Андижон вилояти
Шаҳрихон туманидаги
1 умумтаълим мактабининг
тарих фани ўқитувчиси

Айбланувчининг яқин қариндошларини етарли асослар бўлмаганда сўроқ қилиш тақиқланади.

...Қўл телефонимда қақирув. Кимлиги-га қарайман: Устоз. Юрак ҳаприқиб, бироз ҳаяжон ила жавоб бераман:

- Ассалому алайкум, устоз!
- Ўртоқ Шамсиддинов, халқ сиз томонда.
- Йўғ-е, қачондан бери? Шу — ўзимиз билган халқ бўлса...
- Ана, тармоқда ёзибди-ку биттаси...

Устозимизнинг “Фейс-бук”да саҳифалари борлигини биламан. Лекин ўлай агар, у кишининг ўшал сарсон минбарда — биров билан на ёзишганини ва ёхуд номига бўлсин, бирор воқеага муносабат билдирганини кўрган бўлсам. Сўхбат давомида англашилдики, оғам — у ердаги, айниқса, бугун гўжгон ўйнаган фикрлар “тўлқини”-ю, ади-бади айтишувларнинг ҳаммагинасини кузатиб ўлтирган бўлиб чиқади. Жимгина. Муносабат билдирмайгина. Ажаб қаноат. Шундай дейман-у, устоз, бу каби “демократия-демократия” ўйинлари-ю, “мардум кўрсинга элларварликлар”дан етмиш йиллик умри-ю, ярим асрдан зиёд ижоди давомида безилар кетган чиқар, дея ўйлайман. Ишонмасангиз, ёзувчининг ўттиз йил аввалги “Алданган авлодининг андишалари” номли сўхбати топиб ўқинг.

Хуллас денг, шу зайдда — бир соатдан мўлроқ давом эт-гулик сиртки машварат аро санъату адабиёт, журналистикаю сиёсатнинг ҳар кўчасига бир мўралаб чиқилади. Каминанин ора-орада қистириб туртки луқмаларини ҳисобга олмаганда, кўпроқ соёмьмиз. Чунки тинглаш маза: болаликдан то шу кунгача — ҳаётино ижодига, асарларига, айтган сўзи-ю, ишлатган иборасига маҳиё бўлиб келганинг, сен “идеал” деб, онгингда муқим ўрнаштирган ШАХС билан мулоқот қилиб турганинг маза бўлмай, боринг ана, бахт бўлмай, нима ахир?..

Булар энди — бугунги, устоз билан нисбатан эмин-эркин-роқ гапलाшиб, у кишини бизнинг синашта олиб, гап-гапга тўғри келиб юрган кунлар нақли. Ас-лида 20-25 йил олдин камини машхўр ёзувчи Эркин Аъзамнинг ёнига йўлаши ҳам эртак-деб туолари. Лекин худойлик-дигимни айтсам, у кишининг ёзганларига мактабдалик пай-тимдаёқ чин шайдо бўлганим рост. Йўқса, мактаб кутубхона-сидаги китоб борки, орқа-ўн-гига қарамай, тўлиғича хатм қилиб туширган бир тўғрмизак, асарнинг яхши-ёмонини қайдан фарқласин, дерсиз? Аммо ўшандаёқ, онг ситдики нима-лардир — Эркин Аъзам асари, унинг тили, қаҳрамонининг хатти-ҳаракати ўзгачалигини, бошқаларга ўхшамаслигини ўқтирган. Кейин-кейин бил-сам, “Бағрамдан бошқа кун-лар”да дейсизми, “Отойининг туғилган йили”да дейсизми, “Анойининг жайдари олмаси”-ю, “Пакананинг ошқ

кўнгли”ни мисол келтирасизми, ундаги қаҳрамонлар ОДАМДЕК ГАПИРАР ЭКАН.

Ибрат!..

Каминанин адабиётшуносликка ҳам, бошқа “...шунос”-ликларга ҳам, ёзувчиликкаям даввоси йўқ. Шунчаки, устоз асарларини қисман санаб ўтганим боиси азбаройи миллионлаб мухлислар сингари уларга аз-тархи дил ошнолигини айтиб ўтмоқ эди. Дарвоқе, талай китобларига ўзларидан даст-хат ҳам ёздириб олганман. У битиклар ҳам шунчаки, “бахту омад тилайман”лар каби эмас, Аъзамона. Биттагинасини келтирай: “Иним фалончига! Заминдан узилмаган парвоз тилайман!” Ана энди ўшандоқ парвозни тасаввур қилаверинг. Бугун ўйлапманки, аслида парвозниям шуниси тузук экан. Чунки ўзимизча парвоз ҳам қилдик, гоҳида ерпарчин ҳам бўлдик. Лекин бахтим шуки, устоз қўлаб турди, нари сурмади, айримларга ўхшаб, танимаганга олиб кетмади. Ишиз, кўчала қолганимда, Эркин ака “Йигит кишининг бундай юриши ярашмабди, иним” дея, ба-равар қайгурганлари... Ўшанда катта бошини кичик қилиб, каминани кимларга далолат қил-мади, дейсиз?! Унутиб бўлади-ми.

Ибрат!..

Мухлисликка қайтади-ган бўлсам, каминанин Эркин Аъзам ижодига қизиқиши шунчалик эдики, у кишининг тенқур ўртоғи, узангиллош жўраси Муҳаммаджон ака (шоир Муҳаммад Раҳмон) билан яқин беш йил ёнма-ён ишлаган бўлсам, ҳар сўхбатда — бир гап Эркин Аъзам, бошқа сафар Мурод Муҳаммад Дўст ҳақида сўрайверардим. Раҳматли Муҳаммаджон ака-ям ўтган-қайтган воқеаларини эринмай гапириб бераверардим. Ҳали ўқишгаям тузук-қу-руқ кирмаган уч гўр ўспириг — Эркин Аъзам, Усмон Азим ва Муҳаммад Раҳмоннинг тап тортмай, замонасининг улуг адиби Абдулла Қаҳҳор ҳузурига борганлари-ю, улуг ёзувчи-ни андишасизларча сўроққа тутганлари, Сурхондан кел-ган, сочи тақир қилиб олин-ган учовлоннинг имтиҳон-га, пойтахтда адашиб-улоқиб қолмайлик, дея, қўл ушлашиб қатнаганларини ҳам Муҳам-мад Раҳмон билан қилинган сўхбатлар аро билиб олган-ман. Кейинчалик бу ва бошқа гапларни Эркин акага айтсам, “Ўзи неччига кирасиз? Билма-ган нарсангиз йўғ-а”, деб ку-либ қўйган.

Муҳаммад Раҳмонни

эслаяпман-у, яна бир воқеа эсимга тушиб кетди. Фарзанд доғи, яна бошқа аламлиқ Муҳам-маджон акани 60 ёшда олиб кетди. Жанозадан сўнг бир галаги воқеа рўй берди. Май-ит устига тупроқ тортилгач, аввал, “эъжод” боши-да — зўр лирик шеърлар битиб, минглаб кўн-тил-ларни олган, бу-гун кўпроқ диний мавзуга берилиб, шу йўналишда ўз-ни намоеён қил-лаётган, устоз мақомидаги бир шоиримиз қабр устига деярли юзтубан ётиб олиб, бир нар-салар дея гўл-дирай бошла-ди. У одамнинг (ким эканли-гини айтмай қўя қолай) нима деяётганини билмоқ учун, аз-баройи қизиққанимдан, яқин-роқ бориб тингласам, боғина қабрга қўйган одамимизга қа-рата (гўё энди у эшитадиган-дек), “Муҳаммаджон ака, хо-зир сиздан “Роббинг ким?” деб сўрашса, фалон дейсиз, “ку-лоғингда нима бор? Озгинда нима бор?” деса, мундоқ дей-сиз” дея, ёшлигимиздан буви-ларимиз миямизга қўйиб кел-ган каломларни ер остидаги мархумга “уқтирмоқда”. На кулишни биласан, на йиғла-шни. Шу ҳолда ёнимда турган Эркин акага қарайдим. Шунда устоз жуда жўяли бир гап қил-дики, ҳеч эсимдан чиқара ол-майман.

— Эй, фалончи, — деди-лар у киши, — одам Қуръонни ёд олиши мумкин, борингики, душпа-дуруст шоирдан имом ҳам чиқиши мумкин. Аммо ўша одамга, энг аввало, фаро-сат битмоғи керак...

Ибрат!..

Телевидениеда ишлаган чоғларимда устоздан кўп ин-тервью олишга, имкон қалар у кишини кўпроқ чиқаришга ҳа-ракат қилардим. Чунки бошқа-лар юз соат гапириб, чиқариб бера олмаган маънини Эркин ака битта ибора билан тушун-тириб қўя қоларди.

Бир куни яна ўшандоқ, фақат Эркин акага ўхшаган шахсина гапиришга ҳаққи бўлган бир мавзу тўғрисида қўрсатув тайёрлашга тўғри кел-ди, устозга сим қоқдим. Са-лом-алиқдан сўнг мундоғга ўтсам, “Ҳали хабарингиз йўқ шекилли. Бизга телевизор-га чиқиб тақиқланибди”, деб қолди. Таажуб билан сабаби-ни сўрасам, нима дейди денг.? У кишига — ўзлари “иним” деб суюб юрувчи, юқори доирадаги бир қаснинг хабар беришича, ўша пайтдаги энг катта раҳбар, Эркин акани ойнаи жаҳонда кўриб қолиб, “Бу жуъранг не-га зорда ақл ўргатади. Чиқмасин бундан буён”, дея амр қилиб-ди.

овозини дўриллатиб, телеви-

ИБРАТ!..

— Шунга-а, иним Ко-милжон, бизнинг чиқмай қўя қолганимиз маъқул.

— Уша, Сизга бунақа ман-тиқсиз айбловни етказган ана-ви укантиз, бу гапни айтган раҳбарга, “Эркин Аъзамнинг ўзи шунақа гапирди, атайлаб дўриламайди” дейишга яра-мабдими?

Устоз, кулиб, “Эҳ, иним, кўп нарсани билмайсиз-да” деганди. Бунақа ҳолатлар кей-инчалик ҳам такрорланиб тур-дики, камини, устоз айтган кўп нарсаларни секин-аста англай бошладим. Айниқса, Эркин Аъзам драмаси асосида саҳнага қўйилиб, танловда голиб бўл-ган “Танҳо қайиқ” спектакли тўғрисида кўрсатув тайёрла-ниб, унда, тутуриқсизликни қарангки, муаллифининг номи, ҳатто, эсланмаган чоғларда, устознинг фарзандидек бўлиб қолган “Тафаккур” журнали-нинг бош саҳифасида бериб борилаётган, муштари унинг ҳар сатрини ёд ола бошлаган “фикра”лар дабдурустан тўх-таган чоғларда, буларнинг за-мирида не синоат ётганини тушуна бошладим. Устоз бу-ларнинг ҳаммасини ним жил-майбинга энгиб келди.

Ибрат!..

Шуқрки, тақдир насиб қил-либ, устоз билан анчайин сайру саёҳат қилишга, гап-гаштакларда бирга ўлтиришга, узок-узок сўхбатлар куриш-га тўғри келди. Ҳа-я, дарвоқе, саёҳат деганда бир нарса ёлдан кўтарилмай дедди. Англашми-ча, у киши ҳашамдор бўшлар-у, номининг ўзиёқ бешдан ҳуш-ни оладиган манзиллардан кўра, ташландиқ, дейишга бо-линолмайман-у, аммо кам-писанд, кўҳна, анчадан бери одам оёғи ва тараққийёт қадами етмаган жойларни хуш қўра-кан. Бир куни Эркин ака, у ки-шини — соҳаси бўлак бўлса-да,

мендан ҳам ортиқ суй-гувчи инилари, менинг дўстим — Абдураҳмон ва камини, учовлон Ангрэн томонлардаги тоғли ва хушманзара гўшада сайри боғ қил-либ қайтаётганда, ўша томондаги Дукент де-ган овлоқ, ўтган аср 80 йиллари манзараси шундоқ қотиб қолган шахарчадан ўтдик. Эркин ака мошинани тўх-татиб, анча хаёлга чўмиб қолганди. “Иним, бу ерлар менга қадрдон Бойсунимни эслатди. Эҳ, киночиларимизни сўраб бўлсам, шу ер-ларга олиб келиб, қан-ча кинолар олиш мум-кин” деганди.

Қайтар чоғи, устозга қарата берган беанди-ша саволидан ҳалигача уя-ламан. “Бой-сун-Бойсун” дейсиз. Қа-ранг, қайси ту-манни олманг,

ё пахта, ё галла беради, ҳеч бўлмаса, тамаки етиштиради. Нефту газини айтмай қўя қо-лай. Бойсунингиз нима бера-ди ўзи?” Бироз жим турди-да, “Бойсунми? Бойсун юртта гап беради”.

“Ўл, нодон”, дейман ўзимга ўзим. “Эркин ака шу битта гап билан тушунтириб қўйди-ку сенга. Келиб-келиб, ўзбек де-ган миллатга — Рўзи Чори, Шу-кур Холмирза, Эркин Аъзам, Усмон Азимдек улуг зотларни берган юртта тил теккисасанми. Ҳазил қилмай ҳар боло бўи”. Устоз бир сўз билан ҳаммасини тушунтириб қўя қолганди...
Ибрат!..
Эркин ака, устозим!
Хув бирда, ўзингизга ҳам айтгандимки, ўтган аср ёзар-монлари бирор нарса битсам, Абдулла Қаҳҳор нима деркин, дея ҳайиқиб туришган. Бугун-ги авлод сизни худди ўшандоқ деб билади, сизга талпинида, сиздан мурувват кўради. Шу гапларни ёзишман-у, кўз ол-димда чимирилиб турган қо-шингиз, жиддий чехрангиз, кулоғингда момоғулдиракдек овозингиз. Ёзганларим — қай бирини айтмай, дея, анча ўйлаб, бир ўйиништа ёзилган пой-нтар-стиринтар жумлалар. Бир гапни такрор айтишдан ор қил-майман — неки ёзар бўлсам, гоҳ ошкор, гоҳ пинҳон бўлсин, сизга тақдир қилишга ҳаракат қиламан. Ўхшамасаям, сизни-кича бўлмасаям майли. Ҳатто, тепадаги битикларнинг услу-биниям ўзингизга тақдидан, очикроғи, устозингиз Асқад Мухтор шаънига битганингиз — эсдалиқлардан шундоққина олиб қўя қолдим. Койманг!..

Ҳар қандай замонда ШАХС бўлиб қола билганингиз, тур-ланиб-тусланишни ор бил-ганингиз биз учун алоҳида **ИБРАТ!..**

Мудом соғ бўлинг!

Комилжон ШАМСИДИНОВ

Жиноятларни фош этиш фаолияти такомиллашади, бу бўйича қонун лойиҳаси ишлаб чиқилади.

Сабр қилган етар муродга

Бутун дунё аҳли, шу жумладан, ватандошларимиз ҳам айни кунларда коронавирус инфекцияси туфайли жиддий синов даврини бошдан кечирмоқда. Минг шукрки, давлатимиз ва ҳукулатимиз томонидан бу офат мамлакат бўйлаб ўта хатарли даражага кўтарилиб кетишининг олдини олиш бўйича кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Президентимиз шу юзадан халқимизга қилган муурожаатида миллати, тили, динидан қатъий назар, ҳаммамиз якдил бўлсак, гигиена қоидаларига, шифокорлар тавсияларига риоя қилсак, бу қийинчиликларни, албатта, енгиб ўтамиз, деган эди.

Дарҳақиқат, ана шу тартиб-қоидаларга амал қилинса, хатар чекинishi шубҳасиз.

Тарихга назар ташласак, халқимиз кўп оғир кунларни, қийинчиликларни бошидан кечиргани ва уларни енгиб ўтганининг гувоҳи бўламиз. Бунинг асосий замини эса, энг аввало сабр, қаноат, ирода ҳисобланади.

Пайгамбаримиз (с. а. в) нинг муборак ҳадисларида ҳам бу ҳақда “Қайси бир банда ўзига етаётган озорга сабр қилса, Аллоҳ унинг азизлигини зиёда қилади” деб айтиб ўтган.

Карантин туфайли юзага келган вазиятда белгиланган тартиб-қоидаларга амал қилган ҳолда сабрли бўлган киши ўзини ҳам, атрофидагиларни-ўзгаларни ҳам хавф-хатардан асрайди. Кекса отахонлар ва онахонларимиз кўп такрорлайдиган, огоҳликка даъват этувчи “Аллоҳ сақланганини сақлайди” деган халқ нақли ҳам беҳуда айтилмаган.

Афсуски, айрим кимсалар қадриятларимизга, одоб-ахлоқ метёрларига ҳам амал қилмай, кўча-кўйда ниқобсиз юриш, зиёфатлар уюштириш, гигиена қоидаларига амал қилмаслик ҳолатлари оз бўлса-да, учраб турибди-ки, бу ўзига ва яқинларига зарар келтириши табиий.

Буюк алломалар, мутафаккирлар ҳам сабр ҳақида ҳикматли сатрларни битган. Алишер Навоий ҳазратларининг “Маҳбуб ул-қулуб” (Қалблар севгилиси) асарига шундай фикрлар бор: “Сабр-аччиқ, аммо фойда берувчи, у қаттиқ, аммо зиён-заҳматни даф этувчи. Сабр шодликлар калитидир, бандларни ечувчидир.

Сабр — табиб, бадхўр дори. Бемор ундан азоб тортади, аммо сўнггида соғлиққа эришади.”

Машҳур туркман шоири Маҳтумқули қаламига мансуб

“Сабрсизлар тез йўлқар балога, Сабрли қул бора-бора шод бўлар.”

деган сатрлар ҳам кишиларни огоҳлик ва сабр-қаноатга даъват этади.

Чамаси, бундан ўттиз-ўттиз беш йиллар олдин қайсидир китобдан ўқиганим, ибратомуз ҳикоят шу кунларда тез-тез хотирамга келади.

Хикоя қилинишича, бир донишманд зиёрат мақсадида ёнида шогирдлари билан узоқ сафарга чиқади. Йўл-йўлакай тўрт томони яйдоқ, яйло ерда бир киши ёнида ўғиллари, неваралари билан дарахт ниҳоллари ўтказишгаётганига дуч келади. Бир зум тўхтаб, саломлашиб, “ҳорманг-бор бўлинг” қилишади.

— Отахон, бу ерда катта бир боғ қилмоқчиман, — дейди суҳбат давомида ниҳол ўтказиётган бўлгуси боғбон.

— Ниятингиз яхши, лекин ишингиз галат, — дейди донишманд ва гап айтмай йўл юришни давом эттиришади.

— Йўл юриб, эртасига худди кегагидай яланглик бир жойда бир гуруҳ кишиларнинг паҳса девор барпо қилётганини кўриб тўхташди. “Хорманглар”, дея ҳол-аҳвол сўрашишади. Гап орасида девор тортаётганларнинг ёши каттароғи донишмандга бу жойда бир катта боғ қилмоқчи эканини айтади. Шунда донишманд унга қарата:

— Баракалла! Ниятингиз яхши, ишингиз ҳам дуруст, — дея олқишлайди.

Хамсафарлар йўлда давом этиб, бир манзилда тўхтаганларида шогирдлар қариядан қизиқиб сўрашади:

— Устоз, йўлда иккалалари ҳам бир мақсадни кўзлаб иш қилаётганлардан бирининг амалига эътироз билдирдингиз. Кейингисини дуруст деб мақтадингиз. Сабабини аңламадик.

Шунда донишманд йўлдаги сўзларни изоҳлайди:

— Биринчисининг ишини хушламаганим, ўтказиётган ниҳолларининг хавфсиз ўсиб-униши, дарахт бўлиши, мева беришларида кафолат кўрмадим, чунки атрофида муҳофазаси йўқ, сак-сандироқ ҳайвонларга ем бўлиши турган гап. Кейингисининг ҳаракатини маъқуллаганим, ишининг охирини ўйлаб, энг аввал, бўлажак боғ ниҳолларининг ҳимояси учун ҳам девор тиклаётгани...

Ривоят мазмунидан бугунги вазият учун ҳам хулоса чиқариш мумкин. Дейлик, ҳар оилани, маҳаллани, борингки, жамиятни бир боғ деб тасаввур қилсак, ундаги дарахтларнинг дахлсиз ўсиши учун ҳам бугунги кунда жорий этилган ва ижроси қатъий талаб қилинаётган карантин қоидалари ҳимоя девори вазифасини ўташи шубҳасиз.

Хабарлардан маълум бўлаяптики, касалликка чалинган бир киши эҳтиётсизлик орқали ўзига юқтирибгина

қолмай, оила аъзолари ва бошқаларга юқтирмоқда.

Бундан кўринадики, ўзимизни асрасак, шу орқали атрофимиздагиларни ҳам асраган, шу орқали, аввало, ўзимизга ва ўзгаларга яхшилик қилган бўламиз. Зеро, шу яхшиликнинг ўзи хайр-саховатнинг бир кўриниши ҳамдир.

Шу ўринда ҳазрат Навоийнинг “Кўлингдан келса, ўзгаларга яхшилик қил, келмаса, ҳеч бўлмаса, ёмонлик қилмагинки, шунинг ўзи яхшилик қилганинг билан баробардир” деган мазмундаги пурмаёно сатрлари ёдга келади.

Бугунги кун синовларининг яна бир талаби сўзимиз билан ишимиз бир бўлишининг ўта заруригидир.

Бир неча кун олдин жамоа ўртасида карантин қоидаларига қатъий амал қилишни талаб қилиб, панд-насихат билан тарғибот ўтказган мутасадди ходимнинг ўзи эртаси кунни айтганига амал қилмай жамоат жойида бениқоб юргани, беўхшов қилиқлар қилганини кўшниларимиздан бири ачиниш билан гапирар экан, кўшиб қўйди:

— Шунда бошқалардан, ёшлардан қандай гина қилиш мумкин?

Дарҳақиқат, унинг куюнганча бор.

Аслида шу мастулиятли кунларда энг аввало, биз катталар (катталар деганда ёши улуглар баробарида мансаб, лавозим эгалари ҳам назарда тутилмоқда), шу жумладан, зиёлилар ҳам фақат сўзимиз билан намуна бўлишимиз шарт ва зарур.

Узтоз шоир, таржимон, тарихнавис ва давлат арбоби Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли таъкидлаганидек:

*Халқ аро оғаҳ эсанг, Оғаҳий,
Бегараз ар сўни десанг, Оғаҳий
Чунки эрур бошдан оёқ чин, сўзинг,
Лек керакдур амал этсанг ўзинг,
Гар амалинг бўлмаса не фойда,
Барча сўзинг бўлгуси бефойда.*

Бугун атрофга зийраклик билан назар ташлаб, дунёда бўлаётган воқеа-ҳодисалар ҳақидаги хабарларни эшитиб ҳаракатимизга холисона баҳо беришимиз, ўзимиз ва ўзгаларни кўринмас балодан асрашимиз, боболар айтганидек, бирни кўриб, фикр, бирни кўриб, шукр қилишимиз даркор.

Шу билан баробар руҳиятимизни ҳам баланд тутишимиз, аҳиллигимиз, сабр бардошимиз билан самовий синовлардан омон-эсон ўтиб олишимизга ишонимиз лозим.

Машҳур ёзувчи Александр Дюманнинг “Граф Монте Кристо” асари қаҳрамони тили билан айтганда “Кутмоқ ва умид қилмоқ керак!”

Албатта, бу кунлар ортада қолади. Зеро, аҳиллик, меҳр-оқибат, сабр-қаноат бор жойда яхшиликлар бардавом бўлади, қийинчиликлар енгилб ўтилади.

Отабек ИСМОИЛОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюмиси аъзоси

Эълон

«SURXON RIELTOR SERVIS» МЧЖ

очиқ аукцион савдоларига таклиф этади

2020 йил 14 сентябрь куни соат 11:00 да Термиз шаҳри “И.Каримов” кўчаси 162-йўлда бошлангич баҳоси ошиб бориши тартибда ўтказиладиган очиқ аукцион савдосига қуйидаги кўчмас мулк қўйилмоқда.

1. “Шеробод Пахта Тозалаш” АЖга тегишли бўлган Шеробод туман “Дўстлик” маҳалласи “Муствақиллик” кўчасида жойлашган умумий ер майдони 0,162 га бўлган “Музлаткич” оғборхона биноси

Бошлангич баҳоси: 320 593 000 сўм.

Савдода иштирок этишни хоҳлаган талабгорлар объект билан “Шеробод Пахта Тозалаш” АЖнинг масъул ходимлари орқали танишишлари мумкин.

Аукцион савдосига қатнашиш учун талабномалар талабгорга хабарнома чиққан кундан бошлаб, 2020 йил 14 сентябрь куни, яъни аукцион кундан 2 (икки) соат олдин ариза қабул қилиш тўхтагилишини маълум қиламиз.

Юқоридаги мулклар 2020 йил 14 сентябрдаги аукцион савдосида сотилмаган тақдирда, ёки савдо ғолиби белгиланган муддатда шартнома имзолашдан бош торса, шартнома имзолангандан сўнг шартнома шартлари бажарилмаса, такрорий аукцион савдоси 2020 йил 29 сентябрь ва 14, 29 октябрь, 13, 30 ноябрь кунлари соат 11:00 да бўлиб ўтишини олдиндан маълум қиламиз.

Аукцион савдоси ғолиби савдо ўтган кундан бошлаб 5 (беш) календарь кун ичида сотувчи билан олди-сотди шарт-

номасини тузиш ва шартнома тузилган санадан бошлаб, томонлар келишувига асосан мулкнинг сотилиш баҳосини тўлаб бериш мажбуриятини олади.

Аукцион савдоларида қатнашиш истагини билдирган жисмоний ва юридик шахслар закалат келишуви тузилганидан кейин, объект бошлангич баҳосининг 15 (ун беш) фоизи миқдоридан “SURXON RIELTOR SERVIS” МЧЖнинг ХАБ “Траст банк” Термиз филиалидаги (МФО:01063. ИНН:304558702), 2020 8000 3007 1118 3001 ҳисоб рақамига закалат пули тўлашлари ва закалат пули тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжат билан бирга қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишлари шарт:

Жисмоний шахслар: фуқаролик паспорти, СТИР (Солиқ тўловчининг идентификация рақами);

Юридик шахслар: Давлат рўйхатидан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси, агар ваколатли шахс қатнасса, ўрнатилган тартибда расмийлаштирилган ишончнома, унинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат илова қилинган ҳолда. СТИР (Солиқ тўловчининг идентификация рақами).

МУРОЖААТ УЧУН МАНЗИЛ:
“SURXON RIELTOR SERVIS” МЧЖ
Термиз шаҳри “И.Каримов” кўчаси 162-йўли.

Телефон: +998 (97) 351-80-03
Хизматлар лицензияланган.

Лицензия RR -0291.

Сенат томонидан “Одам савдосига қарши Курашиш тўғрисида”ги Қонун маъқулланди.

Алданган аёлнинг саволи

ёхуд “Кўйлик” бозоридаги “танишув”

Ақлимни таний бошлаганимда телевизор, радио, китоб ёки одамлар оғзидан нотаниш сўз эшитсам, дарҳол унинг маъносини чақишга ҳаракат қилардим. Бир куни оқ-қора экранда “Ошин” телесериалини томоша қилаётганимда, қулоғимга “фоҳиша” деган сўз чалинди. Шу ернинг ўзидаёқ отамдан “фоҳиша” дегани нимани англатишини сўрадим, отам эшитмасликка олди, қайта сўрагандим, жавоб ўрнига молларга қарамаганим учун дакки эшитдим. Шу-шу бу савол жавобсизлигича қолиб кетди...

Саволга кейинчалик жавоб топдим-у, лекин кўнглим тўлмади. Ҳатто, баъзида бу ҳақда ўйлашнинг ўзи аҳмоқлик деган фикрга келиб қолдим...

“Кўйлик” бозоридан ўтган осма кўприк таъгира бориб қолган ҳар қандай одам “фоҳиша бозори”га гувоҳ бўлади. Ҳаёл ўз йўлига, бироқ сиз истамаган тасвир оёғингиз тагидан чиқиб турса, бунга кўз юмиб кетолмайсиз. Кўлингиз билан кўзингизни ёпсангиз, бармоқларингиз орасидан пойлашингиз турган гап. Тагин, ҳар ўн беш минут атрофида машина билан айлиниб турадиган назоратчиларнинг исми “Бозор”нинг “дилери”га айланган оймачаларнинг оғзидан осонгина чиқиб кетади. Албатта, бу табиий ҳол, чуқки, ҳар қандай одам ўзига қарши томоннинг қачон ҳужум қилинино феъл-атвори ни яхши билади. Шундай экан, назоратчи билан “тунги капалак”лар ҳам ит-мушук бўлиб кун кечиради. Бундай пайтларда: “Фалончи келяпти, юргаз машинани. Ҳей йигит, бу ерга гап сотишга келмаганман; Эркаклар ҳаммаси бир гўр — пули йўғ-у, ош егиси келади” деган узук-юлук “пурмаъно” гаплар ҳар тарафдан янграб кетади.

“Бундай жойларда сиз нима қилиб юрибсиз?” дейсизми? “Кўйлик” бозори яқинидан уй олдим. Илк марта рўзғор қилиш учун шу бозорга бордим. Аммо машина тутиш учун кўприк остидан ўтишга тўғри келди-ю, сценарийсиз театрни ва ўз ролини пухта ижро этаётган “актёр”ларни кўриб, оғзим очилиб қолди.

Бир кило гўштни олиш учун савдолашганим бир тараф-у, бу ердаги “савдогар”лар ва “харидор”ларнинг таассуроти бир тараф бўлди. Қош-кўзини чаплаган “савдогар” нарх айтаркан, худди олиб-сотардек кўринади. Улар озгина хафалашгандек бўлади. Уртага “даллол” тушиб савдони пишитгач, “савдогар” ва “харидор” эски қадрдонлардек бир машинага ўтириб кўзлан гоийб бўлади. Мана бозору ана бозор!

Гапни чўзиб нима қилдим, таксига чиққаннимдан кейин бу нарсаларни унута бошлаган эдим, аммо ҳайдовчи ёшроқ

йигит экан, йўл-йўлакай гап бериб келди. Орада кўзи билан орқа ўриндиққа ишора қилверди. Мен гўдайдий унинг ёнига ўтириб олганман, орқа ўриндиққа қарашга ҳам ҳушим йўқ. Амаллаб қарардим. Қарардим-у, юрагим товонимга тушиб кетгандай бўлди. Менга қараб турган нигоҳлар жонимни суғуриб олишига бир баҳя қолди. Ўзимни ўнглаб оларканман, ҳайдовчи “қандай экан?” дегандек томоқ қирди. Кейин, “қараб туринг” дегандек қизга лўқма ташлади.

— Сизни аввал қасрда кўрганман?
— Тушингизда! — Қизнинг жавоби айти мўддао бўлди.

Шунда бир дўстимнинг “Балиқ овлаш учун қармоқ шарт эмас” деган қочирими ёдимга тушдию гап нимадалигини дарҳол тушундим.

...Мен ўз-ўзим билан гаплашиб бўлганимда, йигит ўзидан “ака”-ни, қиз эса надомат ўтида ёнаётган “сингил”ни ясаб бўлган эди.

Уларнинг суҳбати шундай лавом этарди.

— Дунёда шундан бошқа иш йўқми? — деди йигит менга “гап йўғида гапта” дегандек кулиб.

— Нима фарқи бор, — деди қиз худди дугонасига гапиргандек. — Масалан, бирор кафега коса-товоқ ювувчи бўлиб ёлландим дейлик. У ердаги эркаклар менга ёмон кўз билан қарамаслигига, гап отмаслигига, кечки овқатга таклиф қилиб, тўшакка тортмаслигига ким кафил бўлади? Ваҳоланки, мен очдан ўлмаслик учун ёки меҳрим ийиб кетиб, рози бўларман, аммо унда мен ҳам коса-товоқ ювувчи, ҳам “тунги капалак” бўламанку, маошга эса қўш тўймайди. Ҳозир бўлса... — Деди-ю, томоғига бир

нима тикилгандек жим бўлиб қолди.

Ҳайдовчи жим. Мен чидаб туролмай гап бошладим:

— Одамлардан шунчалар кўрқаркансиз, нега турмушга чиқмадингиз?

— Сен уйланасанми менга? — деган қутилмаган жавоб эса нақ эсимни чиқариб юбораёзди.

— Йўқ, асло! Машинани бошқараётган йигитга маза бўлди. Оғзини йиғиштиролмай, қизил чироқдан ўтиб кетди. Бахтимизга на ДАН ходимлари, на ён тарафдан машина чиқди. Аммо йигит ҳам таъбирини эди.

Бироз жим кетдик. Машина қанотидаги кўзгудан қизни кудатдим. Негадир унинг елкалари учаетгандек.

— Аҳволингиз яхшими? — деб орқага қайрилдим. Унинг

икки аёлни ҳам бир тўшакка жойларкан, мен буни кейин билиб қолдим. Сўнг аччигимга чидолмай, мактабда севишиб юрган йигитимни қидира бошладим. Уни қариндошимизнинг тўйида учратиб қолдим-у, шу баҳонада эримдан хунимни олишни кўзладим. Ростини айтсам, эрим жуда дағал одам эди, аёл киши қулоғи билан севади деган гап борку, мен ҳам эримдан эшитмаган гапларни собиқ севилимдан эшитиб, орзулар уммонида сузиб кетдим... — Шунчалар нафрат билан гапирганидан бугилиб борар, охири:

— Э-э-э... Хуллас, эрим хиёнат устида ушлаб олди. Аслида унга ҳам шу керак эди. Шу кунниёқ қорнимдаги бола билан жавобимни берди. Мен уйимга қайтолмасдим. Ундан кўра, ўлиш осонроқ эди. Синфдошимдан ёрдам сўраш ҳам ҳеч нарсани ўзгартирмаслигини яхши тушунган ҳолда шаҳарга келдим. Аввал тиланчилик... энди кўнгилихушлик.

У шундай деди-да, худди енгил тортгандек ёки бир соатдан бери нафас олмаган одамдек чуқур нафас олди.

— Бола нима бўлди?

— Улик туғилди...

Машина бошқараётган йигит тилини ютиб юборгандек кетарди. У аёл йиллаганда нима дейиш кераклигини билмас, назаримда, уйланмаган эди.

— Кимдир хафа қилдими сизни? — дедим ҳамдардлик билан.

— Ҳа, икки кундан буён тиним йўқ. Лекин мижозлар ҳаммаси курумсоқ. Охири бугун дам оламан деб кетвордим. Кетишга кетяпман, аммо “со-

лик”ларни вақтида тўламасак бўлмайди, шаҳар бедарвоза эмас. Тагин ижара ҳақи, яна “онабоши”нинг фоизи...

У шунчалар табиий гапирардики, худди бу биз ОАВ-да жар солаётган “ЖИНОЯТ” эмас, балки ҳамма тўловларини вақтида амалга ошириб келаётган бир бечора фуқароннинг кундалик вазифаларига ўхшарди.

— Ҳаммаси яхши бўлади, синглим! — дедим-у, бу гап ўзимниям жонимга тегиб кетгани, кимдир менга шундай деса, жигибийрон бўлишим ёдимга тушиб, тилимни тишладим, аммо кеч эди.

— Яхши бўлмайди ака, — деди у худди уйқуга кетаётган боладек, — энди фақат ёмон бўлади. Бир ривоятни эшитганмисиз? — Жавобимни ҳам кутмай, “Эшитмагансиз”, деди.

— Бу ривоятни биринчи марта, қилаётган ишимдан ҳазар қилиб ва энди тўғри йўлга қиришга ҳам кеч бўлганидан афсус чекиб, томирларимни кесиб, шифонада кўзимни очганимда “онабоши”миз айтиб берган. Хуллас, бир замонлар бир бечора якякко ёлғиз тилла тангасини ҳожатхонага тушириб юборибди. Кечиб кетай деса, бошқа пули қолмаган, олай деса, нажаса қўл суқшидан жирканаркан. Мол аччиги — жон аччиги дегандек, амаллаб тангани олибди. Тозалаб ювибди. Энди бошқа муаммо пайдо бўлибди, чўнтагига солган деса, кўз олдига нажасада ётган тилла танга келаркан. Отиб юборай деса, оч қолади. Охири ишонган нажоти шуда, ахир. Кун қорайгунча, шу ерла қолиб кетибди бояқки. Тангани олдига қўйволиб ўйга чўмармиш. Охири нима қилганиёқ қорнимдаги билмайсиз! У бечора ўша тангани ана нажасига ташлабди-да, ўз йўлига равона бўлибди...

Машина тўхтади. Ҳайрон бўлдим, “Наҳотки, бу ривоят йигитга шунчалар таъсир қилган бўлса, ҳатто, машинани тўхтади-я”.

— Ака, шу ерга тушасизми?

Атрофга қарасам, манзилimgа етиб келибман.

— Ҳа. Раҳмат. Хайр!..

Машина кўзгалганда қиз кўзидеги ёш билан ойнадан бир қаради-да, озгина жилмайди, сўнг бармоқларини лабига босибди мен томонга бўса учирди. Яхшим ойна кўтарилган экан. Бироз довдирад қолдим. Ҳозиргина ривоят айтаётган қиз қани?

Бозорликни кўтарганча маҳалламизга кирарканман, Чўлпоннинг “Кеча ва кундуз”идаги Мирёкублар энди топилаармикан, дейман ўзимга ўзим. “Туриг додхо, хирмонга ўт кетди!” деб ҳайқирса-ю, итлик қилаётган биздек Мингбошилару ривоятнавис оймачалар гафлат уйқусидан уйғониб кетса!

Бегали ЭШОНҚУЛОВ,
“Жамият” муҳбири

У шунчалар табиий гапирардики, худди бу биз ОАВларда жар солаётган “ЖИНОЯТ” эмас, балки ҳамма тўловларини вақтида амалга ошириб келаётган бир бечора фуқароннинг кундалик вазифаларига ўхшарди.

ростдан ҳам йиллаётганини кўрдим, шу билан бирга ёнолмай турган қўғта керосин сепган эканман.

— Ҳеч ким онадан фоҳиша бўлиб туғилмайди, ака, — деди рўмолча билан оқаётган бўёқларни сидириб. — Турмушим ўхшамасди. Эрим жуда келишган эркак эди. Сизга ёки бунга (ҳайдовчини имлаб кўрсатди) ўшаган нимжон олифталарнинг иккитасини бир муштга жо қиларди. Аммо у

Ўзбекистонда қишлоқ хўжалигини модернизация қилишга Жаҳон банки томонидан маблағ ажратилади.

Фарзанд асраб олишни соддалаштириш вақти келмадимми?

Болалар жаннатнинг райҳонларидир, дейилади ҳадисда. Ҳақиқатдан ҳам оиламизни бу неъматсиз тасаввур қила олмаймиз. Рақамларда эса шу мавзуда қанчадан-қанча ёш оилалар фарзандли бўлишдек бахтни ҳис этаётгани ва яна юзлаб, минглаб оилалар фарзандли бўлиш, ота-она, деган мақомга эришиш учун нималар қилаётганига гувоҳ бўламиз. Баъзилар болалар уйларидан фарзанд асраб олаётган бўлса, яна айрим кўштирноқ ичидаги ота-оналар ўз жигарбандини сотишгада қўл урмоқда.

Жорий йилнинг 7 оyi давомида Фарғона вилоятда 50 минг 344 нафар чақалоқ дунёга келди. 2903 нафар болага оталик белгиланиб тугилганлик ҳақидаги гувоҳномалар берилган. 854 нафар чақалоққа ёлғиз она аризасига асосан, болаларнинг тугилганлик ҳақидаги далолатнома ёзувларида ота ҳақидаги маълумотлар кўрсатилмаган ҳолатда гувоҳномалар берилган.

Болажон халқимиз доимо фарзандли бўлишни бекиёс бахт деб билган. Шунинг учун фарзанд кўришдан мусово бўлган ва ёки турли ҳаётий сабаблар билан фарзанди йўқ оилалар ҳам доимо муаммоларга адолатли ечим топиб келган. 2019 йилда Фарғона вилоятда 205 нафар, жорий йил 7 ой давомида 180 нафар бола фарзандликка олинди. Уларнинг эндиликда ўз оиласи, Ватани ва гамхўрлик қилаётганлари бор. Бу, албатта, қувонарли ҳолат! Бироқ...

Нега мамлакатимизда ноқонуний чақалоқлар савдоси ҳали ҳам давом этапти? Ичингиз қизимасин. Дарров айтиб қўяқолайлик! Бизнингча, бунинг энг асосий сабабларидан бири қонуний бола сақлаб олишда ҳужжатбозликлар ва боқичларнинг ҳаддан ортиқ кўплиги. Инсон доимо осонини танлайди. Келинг, ана шу билдирган фикрларимизни куйида таҳлил қилайми.

Авалло, фарзандликка олиш батамом сир сақланади. Бола асраб олмоқчи бўлган оилалар, биринчи навбатда, васийлик ва ҳомийлик органларига мурожаат қилади. Ушбу орган болани тарбиялашга олаётган оилани белгиланган муддатларда ўрганиб чиқиб, хулоса беради. Якуний хулосага келиш жараёнида бўлажак ота-она тиббий кўрикдан ўтади. Ўзингизга маълум, тиббий кўрикдан ўтиш жараёнлари қанча вақт ва қанча хара-

Тўғриси, ушбу боқичларни ўрганаётиб мураккабликдан ўрин айланиб кетди. Узундан-узун жараёнлар, жараён ичидаги жараёнлар, вақт ва давомийликнинг жуда узунлиги, ҳужжатбозлик...

жат талаб қилади – буни яхши биласиз!

Шу билан бирга бўлажак ота-оналарга кўйиладиган талаблар — қасддан одам ўлдирмаган, руҳан соғлом, норкологик ва психологик касалликларга дучор бўлмаган ҳамда болага босим ўтказадиган даражада асаб касалликларини бошидан ўтказмаган бўлиши шарт. Бу боқичлар ўз якунига етгач, асосий ишлар бошланади. Фуқаролик ишлари бўйича туманлараро судларга фарзандликка олаётган шахслар ариза билан мурожаат қилади. Шу жараёнда васийлик ва ҳомийлик органлари ва прокурор судда боланинг манфаатларини кўзлаган ҳолда биргаликда иштирок этади. Агар бола 10 ёшдан ошган бўлса, унинг розилиги талаб қилинади. Агар бола фарзандликка олинаётган оилда тарбияланаётган бўлса, бола сақлаб олинганлигини билмаса, унинг розилиги шарт эмас, деб ҳисобланади.

Ана шу боқичлардан ўтилганидан сўнг фарзандликка олиш ҳақидаги суднинг ҳал қилув қарори эълон қилинади. Суд ҳукми ижобий белгиланган тақдирда 10 кунлик муддат ичида янги ота-оналар ўз яшаш ҳудудидаги ФХДё бўлимларига мурожаат қилиб, болага янги гувоҳнома олади.

Юқорида келтириб ўтганларимиз мамлакатимизда фарзандликка олиш бўйича қонуний тартиб ҳисобланади. Тўғриси, ушбу боқичларни ўрганаётиб мураккабликдан бошим айланмиб кетди. Узундан-узун жараёнлар, жараён ичидаги жараёнлар, вақт ва давомийликнинг жуда узунлиги, ҳужжатбозлик...

Албатта васийлик ва ҳомийлик органлари, прокуратура боланинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилади, унинг бахтли келажиги учун қайғуради. Бунга эътирозимиз йўқ. Лекин мана шу жараёнларда иштирок этаётган шахслар қозғобозлик ва сарсонгарчиликдан чарчаб, зерикиб, табиийки, осон ва қулай йўллари ҳам излашни бошлайди. Бу эса ноқонуний йўлга кириш дегани...

Замон шиддат билан ривожланиб бормоқда. Ҳамма нарса инсон манфаатлари учун, деган тамойил бирламчи ўринга чиқди. Эндиликда ҳукумат вакиллари ҳам, фуқаролар ҳам бошқача фикрлайдиган бўлди. Фуқароларнинг қонуний йўл билан мақсад ва муддаоларга эришиш учун барча ҳужжатлар ва имкониятлар максимал даражада оптималлашмоқда. Масалан, авваллари тадбиркорлик фаолиятини ойлаб, йиллаб йўлга қўя олмаётган, бир бошини минг эшикка уриб “ғурра” бўлган тадбиркор бугун Давлат хизматлари марказлари орқали нари борса, 20 дақиқалда ҳисоб рақам очиб, қонунан рўйхатдан ўтмоқда.

Бизнингча, шулар қаторида бола сақлаб олиш ва фарзандликка олишнинг қонуний жиҳатларини тамоман янгидан кўриб чиқиш ва имкон қалар бу жараёнлар, боқичлар ва ҳужжатбозликни қисқартириш фурсати аллақачон етди. Агар қонун ижодкорлиги билан шугулланувчи қатламларимиз, халқ вакилларимиз мана шу мавзуга ҳам етарли эътибор берса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Шу йўл билангина чақалоқ савдосига узил-кесил чек қўйилган бўлар эди.

Элёржон ЭҲСОНОВ,
ДҲА Фарғона вилоят бошқармаси
Жамоатчилик ва ОАВ билан алоқалар шўъбаси етакчи маслаҳатчиси

Ҳар қандай кучли шахснинг ортида кучли аёл туради, хоҳ онаси, хоҳ умр йўлдоши, хоҳ опа-синглиси бўлсин. Тарихда ҳам, бугунда ҳам бунга мисоллар кўп. Илмий салоҳияти, маърифий қудрати билан дунё аҳлини ҳайратга солган аждодларимизнинг таржimai ҳоли билан яқиндан танишар эканмиз, у зотларнинг бундай юксак камолотида зукко онаси, доно бувиси ёки энагаси муҳим ўрин тутганидан воқиф бўламиз.

“...Қиз болага таълим берсанг, бутун жамиятга таълим берган бўласан!”

Шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, қизларга пухта таълим бериш, уларни илмли, ҳар томонлама етук шахслар қилиб камолга етказиш ҳаёт-мамот масаласи бўлиб қолавереди. Ўзбек хотин-қизларнинг ҳаёти, ривожланиш боқичларини олис тарихдан бошлаб бугунгача ўрганиб келадиган америкалик оlima Мариана Кемпнинг фикрича — “Хотин-қизларнинг ҳаёти яхшиланиши учун уларга мукамал билим бериш ва уларнинг эркин фаолият юритиши учун муҳит яратиш лозим. Токи, улар ўз кичик тадбиркорлигини бошлай олсин, даромадига ўзи эгаллик қилсин, фарзандлари учун ва оиласи учун гапира олсин. Ана шу омилар аёлларнинг жамиятдаги ролини кучайтиради. Ўзбекистонда жуда кучли аёллар бор. Жуда илмли, фаол, ўз ўрнини ва ролини биладиган меҳнаткаш аёллар”.

Аёлларни фақат сифатли таълим кўтаради, шундангина улар ҳар қандай ташаббусини амалга ошира олади. Азимома Абдулхамид ибн Бодис “Агар ўғил болага таълим берсанг, бир шахсга таълим берган бўласан. Агар қиз болага таълим берсанг, бутун жамиятга таълим берган бўласан” деганларидек, ўғил-қизларнинг бир хил таълим олиш сифати аҳамиятли, шунингдек, қизлар учун имкониятлар эшиги берк этилмаса, фахр билан ёдга олинадиган янги 21 авлод вакилларининг шаклланиши инкор эта олмайдиган факторга айланади.

БМТ Аёллар агентлиги расмийси Лаура Туркетнинг таъкидлашича, хотин-қизлар тенглиги учун кураш ҳамон давом этмоқда, 1911 йилда дунёнинг бор-йўғи икки мамлакатда аёллар сайловларда овоз бера олган бўлса, бугунга келиб деярли барча мамлакатларда хотин-қизлар сайловда бемалол қатнашиш ва ҳатто парламентга сайланиш ҳуқуқини ҳам қўлга

киришти. Жиддий ўзгаришлар рўй берди. Бугунги кунда аёл ҳуқуқларини таъминловчи қонунлар сероб, аммо улар амалда қандай қўлланоқда?

Қизлар ўқиши керак, дея жонбозлик кўрсатиб, толибон ўқидан қаттиқ жароҳатланиб, узоқ вақт Британияда даволаниб, эндиликда сал обққа туриб, фаолликни давом эттираётган покстонлик Малала Юсуфзоё ҳам қизлар таълим олиши кераклиги бўйича курашди. У ҳамма қиз билимли бўлиши кераклигини таъкидлади ва шахсий мактаб очиб уларни таҳсил олишга ундади. Малала Юсуфзоё ҳаяжон ила қилган нуқтада ота-оналарга мурожаат қилиб, фарзандларини ўқитишга ундади. Қизларга ҳам худди ўғилларнингиздек келажиги портоқ ва қобил инсонлар сифатида қараш кераклигини айтди.

“Менинг юртимда — Покстонда, террористлар халқни кўрқитиб, қизларнинг мактабга боришига тўсқинлик қилади. Мени ўлдирмоқчи бўлишди. Лекин мендан олдин ва кейин жуда кўплаб болалар улар қўлида қўрбон бўлди. Бу инсонларни ҳеч ким билмайди. Уларнинг шарафи учун ҳам болалар ҳақини талаб қилишга давом этишимиз шарт. Бутун дунё бўйлаб, ёш авлод тинч ва соғлом яшаши, илмли бўлиши учун шароит яратилиши керак”, — деди “Нобел” мукофотининг Тинчлик йўналиши совриндори Малала Юсуфзоё.

Ҳар бир қиз ўқимишли ва фаросатли бўлиши мустаҳкам оила, бахтли хонадон ва эркин муносабатларга сабаб бўлади. Азиз қизлар доимо яхши таълим олайлик, зеро, билимли аёллар билимли келажакнинг давомчисидир, кучли билим, кучли потенциал билан илдамланг.

Маржона ЖҲРАҚУЛОВА,
Қарши муҳандислик иқтисодиёти академик лицейи ўқувчиси

Қоракўл туманидаги 1 сон ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интернатига “халқаро математика мактаби” мақоми берилди.

Улуғбек мадрасасининг Хитойдаги издошлари

Ўзбекистон илм-фани тарихи Ғарбникидан сира кам бўлмаса-да, бироқ Улуғбек олий мактаби вориси – Самарқанд давлат университети каби шонли тарихга эга бўлган олий таълим муассасалари негидир қадимий университетлар рўйхатида келтирилмайди.

Абу Наср Форобий, Абу Райҳон Беруний, Аҳмад Фарғоний, Муҳаммад Хоразмий, Ибн Сино, Маҳмуд Замахшарий, Қозизода Румий, Мирзо Улуғбек, Али Қўшчи каби кўплаб даҳоларни етиштирган Ўзбекистоннинг қадимги университетлари тарихи солномаси асли жуда кўҳна даврларга бориб тақалади. Қадимда шунча улуғ олимлари бўлган юртда, наҳотки, уларни тарбиялаган олийгоҳлар бўлмаган? Бу ҳол ўтмишда кўплаб буюк олиму фузалоси бўлган юрtnинг ўзида олийгоҳ бўлмагандек, алломалари эса чет элда ўқиб келишгану сўнг ўз юртида оламшумул кашфиётлар қилгандек тасаввур уйғотлади. Ваҳоланки, уларнинг барчаси шу заминда таълим олган, тиббиёту алгебраи шу юртда кашф қилишган эди.

Агар Европанинг кўҳна университетлари ўтмишда асосан ўз юртида шухрат қозонган бўлса, Самарқанд давлат университети ўтмишдоши бўлган Улуғбек мадрасаси олимлари, таълим жараёни, илмий муҳити узоқ хорижда ҳам машҳур бўлган. Бу муҳитдан маърифатланган зиёлилар хорижда Турон мадрасаларига монанд илм ўчоқлари очган, Самарқанд илмий муҳитини сингдириб, улкан кашфиётларга, ижтимоий тараққиётга сабабчи бўлган. Шундай ҳолат Хитойнинг Шимолий-Ғарбий ҳудудидаги Ёркент хонлигида ҳам ўз берган.

Улуғ бобомиз, Мирзо Бобур қариндошлари, Улуғбек мадрасалари илмий-маънавий муҳитининг ҳавосини олган Султон Саидхон (1487–1533й.й.), ўғиллари Абдурашидхон (1510–1569й.й.), Абдукаримхон (1529–1591й.й.) каби зиёли хонлар Ёркент ҳудудида ҳукмронлик қилган даврларда турли соҳаларда қатор ислоҳотлар ўтказиш билан бирга, Самарқанд илмий муҳити ва таълим тизимини ҳам ҳаётга жорий қилишга эришган-

лар. Бунинг натижасида қисқа вақтда Шинжонда ўзига хос маданий ренессанс даври бошланди, маърифий-адабий муҳит мисли кўрилмаган даражада юксалди. Уша давр тарихий манбаларида ободончилик, маърифатпарварлик, илм ривожига муносабат ва ҳомийлик Алишер Навоийнинг Хитойдаги ва Мирзо Улуғбекнинг Самарқанддаги фаолиятига қиёсланди.

Қашқардаги “Ҳоқония” мадрасаси, Ёркентдаги “Хон кутубхона”, “Хонлик мадраса”, “Муҳаммадхон мадрасаси” кабиларнинг шухрати кўшни давлатларга ҳам ёйилди. Қисқа вақтда Ёркентнинг ўзида 10 га яқин мадраса фаолият бошлади, “Улуғбек мадрасаси” нусхасида тикланган “Рашидия” мадрасаси бош олийгоҳ мақомини олди.

Улуғбек олий мадрасасига ворис сифатида Хитойда фаоли-

мушиқашунос Юсуф Қодирхон Ёрқандий, шунингдек, Аёзий, Мавлоно Хулқий, Нафисий, Мирзо Мирак Чалиший каби шоир ва мушиқачилар илм олди. Ханифий, Хўпикий, Мулла Ҳотиф, Бобо хўжа Охун Хўтандий, Охун Мулла Шоҳ хўжа, Мулла Ҳабиб, Муҳаммад Эмин Зеҳний, Мирза Шоҳ хўжа, Мулла Жуний хўжа, Мулла Фозил каби қатор шоир ва адиблар авлоди шундай мадрасаларда таълим олишди.

Адиб ва мутафаккир Муҳаммад бинни Абдулла Хароботий (1638 – 1730 й.й.) Оқсув шаҳридаги олий мадрасада мударрислик қилиш билан бирга, имом ва мурийд сифатида ҳам фаолият олиб борди. Хукмдор Абдурашидхон эса нафақат султонлик қилди, балки қариндошлари Бобуршоҳ ва Хусайн Бойқарога тақдидан ижодкор сифатида ҳам ажойиб асарлар битди.

Бу далиллар Улуғбек мадрасаси олиясининг нафақат Туркистон минтақасида, балки узоқ ва яқин хорижда таълим тизими ҳам ўзининг баракали таъсирини ўтказган. Улар бошқа мамлакатлардаги мадрасалар учун маёқ вази фасини бажарганлигини кўрсатади.

Айтиш лозимки, нафақат Мовароуннаҳрда, балки чет элдаги олий таълим ривожига ҳам улкан ҳисса қўшган Мирзо Улуғбек олий мадрасаси фаолияти тўхтаган ва тугаган эмас. Самарқандда илм-маърифат жараёни давом этиб келмоқда! Ўз вақтида Шарқда илму маърифат бешиги бўлган бу

улуғ даргоҳ бутун Самарқанд давлат университети кўринишида яшамокда, зиё, маърифат маскани сифатида фаолият олиб бормокда. Биз профессор Рустам Холмуродовнинг олий таълимимиз бошлиқинини ўрта аср уйғониш даври мадрасалари тарихи билан боғлаш хусусидаги ўринли ва мантқиқ тақлифини тўлиқ қўллаб-қувватлаймиз. Самарқанд давлат университети солномаси олий мадрасалар давриндан бошлангани ва унга 1420 йили Мирзо Улуғбек асос солгани шу сабабли СамДУнинг ёшани кутлуг 600 ёш деб белгилаш ҳар томонлама тўғридир.

Эркин МУСУРМОНОВ,
Алишер ҒАФФОРОВ,
СамДУ доцентлари

Журналнинг ушбу сонида “Янги Ўзбекистон – янги парламент” рукни остида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг раиси Танзила Нарбоевнинг “Олий Мажлис Сенати: яқин ва узоқ истиқболимиздаги фаолиятимизнинг бош мезони – халқ фаровонлигини юксалтиришди” сарлавҳали мақоласи эълон қилинган.

“Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари” журналнинг ёшлар ҳуқуқларига бағишланган махсус сони

Муаллиф бутунги кунда сенаторлардан мамлакатимизда кечаётган ислоҳотларда шунчаки қузатувчи бўлиб четда туриш эмас, аксинча, ана шу янгиланишларнинг фаол иштирокчиси, ташаббускори, парламент назорати институтининг муҳим субъектига айланиш талаб этилаётганига уруғ берган.

Давлатимиз раҳбари БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ёшлар ҳуқуқлари бўйича халқаро конвенцияни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш ташаббуси билан чиққан эди. Самарқанддаги иккинчи Осиё анжумани кун тартибидagi асосий масала ҳам ана шу жуда муҳим халқаро ҳужжат лойиҳасини атрофича муҳокама қилишди. Журналда эълон қилинган мақолаларнинг аксарияти ҳам ана шу маззуда.

Журналда халқаро ва минтақавий ташкилотларнинг муфозили раҳбарлари ёшлар ҳуқуқларининг турли муаммолари бўйича таҳлилий мақолалари билан қатнашган. Хусусан, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссари бошқармасининг Марказий Осиё бўйича минтақавий вакили Ришард Коменда ёшлар ҳуқуқлари масаласи кўп йиллар давомида БМТ кун тартибидан тушмай келаётганига эътибор қаратади.

Ислоҳ ҳамкорлик ташкилоти Ёшлар анжуманининг бош директори Расул Омаровнинг журналда эълон қилинган мақоласида Ислоҳ ҳамкорлик ташкилотининг ёшлар стратегияси батафсил баён этилган. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссари бошқармаси-

нинг Ёшлар ҳуқуқлари бўйича гуруҳ раҳбари Чаронис Жорж Константинос эса ўз мақола-сида демократик жамият барпо этиш ва барқарор ривожланишга эришишда ёшларнинг ролини очиб берган.

Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ директори, академик Акмал Саидов ва Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ директорининг биринчи ўрибосари, юридик фанлари доктори Мирзатилла Тиллабоевнинг “Ёшлар ҳуқуқлари: халқаро, минтақавий ва миллий стандартлар” мақоласида ёшларнинг ҳуқуқларини таъминлаш ва ҳимоя қилишга доир халқаро ва минтақавий ҳужжатлар чуқур таҳлил қилинган.

Муаллифлар Алишер Хурсанов, Шоҳжаҳон Рашидов, Эркин Эрназаров, Зафар Шакарваларнинг Ўзбекистонда ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишнинг ҳуқуқий асослари, айрим хорижий давлатларда ёшларга оид давлат сиёсатини амалиётга жорий этиш механизмлари, ўз салоҳиятларини намоён қилиши учун зарур ҳуқуқий асослар, ёшларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқлари халқаро нормаларига доир мақолаларида ҳам долзарб масалалар кўтариб чиқилган.

Журналнинг ушбу сонида, шунингдек, ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, ёшларнинг ахборот оқимидан самарали фойдаланишларини таъминлаш, коррупцияга қарши курашиш ва бошқа мавзулардаги илмий мақолалар эълон қилинган.

Эркин ЭРНАЗАРОВ,
“Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари” журнали бош муҳаррирининг ўрибосари

Қашқардаги “Ҳоқония” мадрасаси, Ёркентдаги “Хон кутубхона”, “Хонлик мадраса”, “Муҳаммадхон мадрасаси” кабиларнинг шухрати кўшни давлатларга ҳам ёйилди. Қисқа вақтда Ёркентнинг ўзида 10 га яқин мадраса фаолият бошлади, “Улуғбек мадрасаси” нусхасида тикланган “Рашидия” мадрасаси бош олийгоҳ мақомини олди.

ят юритган ушбу мадрасаларда география, биология, математика, фалсафа, медицина, шариат ва диншуносликка оид асарлар, араб, форс, урду, туркий, чин тиллари, шунингдек хаттотлик, мушиқашунослик ва матншуносликка оид фанлар ўқитилар, Жалолиддин Румий, Ҳофиз Шерозий, Абдураҳмон Жомий, Мавлоно Лутфий, Алишер Навоий, Фариддин Аттор каби мутафаккирларнинг асарлари ўрганилар эди. Айнан шунинг таъсирида Шинжон ҳудудида фан ва маданият соҳасида катта силжишлар юз берди.

Машҳур олим, “Девони Қодирхон” муаллифи, Алишер Навоий ғазалларига мушиқ басталаб, шашмақомга монанд “Висол” деб номланувчи мақом турини ижод қилган шоир ва

ЖАМИЯТ

Муассислар:
Фуқаролик жамиятини ривожлантириш маркази

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.
Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.
Ўзбекистон Муствақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликлари

Қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.
Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.
Ўзбекистон экологик ҳаракати.
Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси.
“Фуқаролик жамияти — Гражданское общество — Civil society” журнали.

Бosh муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Тахрир хайъати:
Рустам Комилов
Борий Алихонов
Акмал Саидов
Раҳмат Маматов
Нуриддин Убайдуллаев
(Бosh муҳаррир ўринбосари)
Акташ Хайитов
Адаҳам Икромов

Газета тахририятининг компьютер бўлимида саҳифаланди.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-814 Адади: 1112.
Жума кuni чиқади.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 4 босма табоқ.
Баҳоси келишилган нарҳда.
Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида 2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.
ISSN 2010-7722

Навбатчи: Дилбар Маҳмудова

Дизайнер: Беғали Эшонқулов

100000, Тошкент шаҳри Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар: (71) 233-72-77,
233-91-55
Реклама ва эълонлар учун:
Электрон почта: jamiyat@umail.uz
Газета индекси — 131
“ЖАМИЯТ” дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилмиши шарт.
УА ақуни:
Топширилган вақти: 18:40
1 2 3 4 5 6

Эндиликда чет элда иш қидираётган шахсларни ишга жойлаштириш бўйича кўрсатилган хизматлар учун тўловларни иш қидираётган шахслардан эмас, балки иш берувчилардан ундириш белгиланмоқда.

“Дугоналарим “ойиси иккита” деб устимдан куладими?!”

Ҳаво булут. Ёмғир шаррос куяр. Наргиза телевизорга тикилганча сериал томоша қилаётиб “шу ҳам ҳаёт бўлди-ю? Наҳотки, аёлга хиёнат юкини кўтариш осон бўлса?” дея паст оҳангда пичирди. Бир ҳаёлида эса қизлари мактабдан кеч қолаётганидан ҳавотирга тушарди. Вақт алламаҳал бўлди. На эридан дарак бор, на қизларидан. Уни янада ваҳима қуршаб оди.

Бир маҳал қизлари эшик оралаб кириб келди. Каттаси 5-синф, кичиги биринчига чиққан. Иккисининг ҳам уст-боши жиққа ҳўл. Кўзидан ёш тўхтамас, фақат инграрди. Наргиза кўрқиб кетди. “Нима бўлди жон қизларим” деб бағрига босди. Иккиси ҳам лом-мим демасди. Катта қизи Нигора қачаб туролмади, охири портлади:

- У бизни ёмон кўраркан...
- Ким, ким?..
- Ҳа, бизни ярим йўлда ташлаб кетди?
- Қизим, нималар деясан? Тунтириброқ гапир, ким ташлаб кетди?
- Ойижон, бизни дадам ёмон кўраркан!
- Вой! Дадангиз сизларни жонидан ортиқ яхши кўради-ку қизларим.
- Ҳа, кўрдик жонидан кимни афзал кўришини...

Онаси гап нимадалигини

пайқамас эди. Ўйладики, дадаси қизларни мактабдан олмани учун хафа бўлаяпти.

- Нигора даданг қайда? Нега бирга келмадингиз? Ёки бугун сизларни олишни унутибдими?

- Ойи, дадам бизни мактабдан олиб, бирга уйга қайтаётгандик. Йўлда катта холамини қизлари келаётган экан. Машинада газ тўлдириб қайтиш учун баллонлар бор экан. Ўриндик кам бўлгани учун тўхтади-да, бизни тушириб, уларга машинага чиқишини айтди. Шу ёмғирда уйга қандай етиб олишимизни ўйламади ҳам. Соябонимиз бўлса кошкийди. Уларни уйига олиб кетди. Биз эса кўчада қолиб кетавердик...!

Наргиза бироз ўйланди-да, қизларига дадасининг яхши тарафларини гапира кетди. Чунки ундан кўнгллари совимасин

деди. “Биласан холангни қизларини дадаси йўқ. Бечораларни кўнгли ўқсик. Бир яхшилик қилайин дегандир-да. Ахир қариндошимиз-ку, ҳам дугонанг бўлса. Шунга хафа бўласизларми, юринглар овқат тайёр совиб қолмасин”, деб вазиятдан чиқиб кета қолди.

...У қизларни юпатиб, ухлатиб бўлди ҳамки, дадасидан садо йўқ. Кута-кута ухлаб қолди ҳам.

Эрталабдан Наргизанинг кўнгли яна саросимага чўмди. Барвақт турган Нигора онасига: “Дадамини янги қизлари бор. Энди уйга келмаса керак!” дегани оғриган кўнглини баттар гашлади. Нима қиларини

Қизларини тезда кийинтирдию, опасининг уйига шошди. Уйқуга тўймаган қизлари кўзини ишқалаганча онасининг орқасидан югурарди. Йўлма-йўл ҳар хил хаёллар бошида гўжгон...

билмай қолганди. Опасининг турмуши бузилганига анча бўлган. Шубҳа-гумон юрагининг туб-тубига етгандек бўлди. Жим қараб ўтиролмасди ҳам.

Қизларини тезда кийинтирдию, опасининг уйига шошди. Уйқуга тўймаган қизлари кўзини ишқалаганча онасининг орқасидан югурарди. Йўлма-йўл ҳар хил хаёллар бошида гўжгон...

Дарвозасини тақилата бо-

ридан тортиб, урди. Лекин бу нимани ҳам ўзгартирарди? Ўзи жигаридан кўргани шу бўлгандан кейин долинни кимга ҳам айтсин?! Эридан ҳам яхши гап эшитмади. Укаси билан бирлашиб, опани машинага тикди-ю, уйига олиб кетди. Укаси тинмай сўқар, ўзи жигарига шуни раво кўрган опасига айтмаган гапи қолмади...

Ота-она, опа-сингил, ака-ука йиғилишди. Хиёнаткор опанинг ялинишларига қарамай, уни ҳеч ким кечирмади. Она-зорнинг қон босими ошиб, шифохонага кетди. Номуға чидай олмаган отанинг боши ҳам бўлди. Ака-укалар бир-икки тарсаки туширган бўлди. Уни бир хонага қамаб, Наргизани уйига олиб кетди.

Оёғида мажол қолмаган, қизлари ҳам қайтиб келган, ва афсуски, улар ҳам ҳамма нарсага ақли етган эди. Содда кўнгли билан катта қизи Нигора савол берарди: Ойи, холам даданнинг хотини бўлибдими? Энди биз билан яшамайдими? Айтинг уйга қайтсин. Энди мактабдаги дугоналарим “ойиси иккита” деб устимдан куладими?!

Бу саволлар жавобсиз қолди...

шлади. Кўп ўтмай, жияни Зилола дарвозани очди. Наргиза жиянининг нима деяётганини пайқамай, ичкарига разм соларди. Уйга киришни ҳам, кирмасликни ҳам билмас, оёқлари ҳеч тортмасди.

“Ойижон дадам қани, нега чиқмаяпти?” қизлари хархаша қиларди. “Даданг кеча бизга ширинликлар оберди. Уйда тинч ўтиришимизни айтиб, ойим билан машиналарингда кетди” деб мақтанди Зилола...

Қизларини жиянига топшириб, ота уйига шошди. Укасига бўлган гапларни тушинтириб ўтирмасдан, машинасида бир жойга бориб келиши кераклигини айтди. Тўғри эрининг ишхонасига кириб бориши. Укаси ҳайрон сўради: “опа, тинчликми? Почтамга бирор гап бўлдимми?” индамай, орқамдан юравер дея пичирлади. Эрининг уйга келмаган, навбатчиликда қолганда дам оладиган хонасига борди. Ичкарида эри ва опаси дундан беҳабар бир-бирига чирмашиб, ухлаб ётарди...

Опасига ташланди. Сочла-

Гулҳаё ҲУСАНОВА

Бизниқига меҳмонлар келишди. Гап орасида сўраб қолишди:

— Шакаринглар борми?
— Бўлиши керак. Кеча бир кило сотиб олудик.

Меҳмон кулди.
— Нима, ақлдан оздингизми? Шакарни бир неча қоп олиб, беркитиб қўйинг. Яқинда шакар йўқ бўлиб кетади...

Бир неча килограмм эмас, бир неча қоп!..
Бир танишим келиб қолиб сўради:
— Лампамай борми?
— Оз-моз бор.
— Яқинда лампамай сотувда бўлмасмиш, шунинг учун ўн беш-ийгирма бидон сотиб олиб, яшириб қўйинг...
Ўн беш-ийгирма литр эмас, ўн беш-ийгирма бидон!..
Бир оғайним келиб сўради:
— Сизларда чой борми?
— Бор, эндигина бир қути сотиб олдик.
— Кечирасиз, эсингиз жойидами? Зудлик билан қирқ-эллик қути сотиб олинг, бир ҳафта ўтмасдан, уни чиरोқ ёқиб ҳам тополмайсиз!
Дўстим маслаҳат берди:
— Биласизми, ловия... чопиб

бориб беш-ўн қоп сотиб олиб қўйинг... У яқинда қимматлашиб кетади.
Ўн-ўн беш килограмм эмас, ўн-ўн беш қоп!..
Кўшним чиқиб сўради:
— Совунилар борми?
— Бир неча бўлак бор...
— Биласизми дунёда нималар бўлаяпти. Ҳамма баққоллардан совун сотиб оляпти.
Кўшниллардан яна бири оғоҳангирди:
— Ҳеч кимга айтманг: зайтун мойининг нархи кескин ошармиш. Кеч бўлмасдан бир неча бидон олиб қўйинг.
Агар дўстлар ва тани-

НАРХ ОШАРМИШ

шларнинг гапларига қулоқ солсам, уйимизни озиқ-овқат омборига айлантириш, ўзимиз эса меҳмонхонага бо-

Шундай одамлар борки, нарх ошшини эшитиб озиқ-овқатларни улгуржи сотиб олади, бир йўла бир неча автомобилни ҳайдаб келади, уч-тўртгалаб уй қуради.

яшамимиз керак. “Қаергадир яшир...”, “Килолаб эмас, қошлаб, қутилаб, бидонлаб...”
Худога шукур, бизда пул йўқ, аввалгидай бир кило зайтун мойи, уч бўлак совун, бир қути чой, бир кило шакар билан ўтиб турибмиз. Аммо, кимдир келиб сўраганда:
— Сизларда шакар борми?
— Ҳ-у... тўлиб ётибди, кроватларнинг ости тўлиб кетган.
— Ҳа, лампа мойи борми?
— Юз бидон,- деб оғзига урамиз.
— Чойчи?
— Тиқилиб ётибди,- жавоб бераман,- беш юз қути сотиб

олиб яшириб қўйдик.
Шундай одамлар борки, нарх ошшини эшитиб озиқ-овқатларни улгуржи сотиб олади, бир йўла бир неча автомобилни ҳайдаб келади, уч-тўртгалаб уй қуради.

Менга келсак, ҳеч нарсани гамлаб қўёлмайман. Аммо мен ҳам бостириб келаётган қимматчиликка қарши чора кўриб қўйдим.

Мен бутун кун бўйи Эренкёдаги уйим билан Кадикё орасида қатнайдиغان автобусда юраман. Кеча автобус саройга қайтгунча юрдим.

— Кечирасиз,- деди чиптачи,- биз саккизинчи бор йўлга отлангизми, сиз бўлса ҳамон ўтирибсиз. Қаерга боришингиз керак ўзи?

— Мен автобус ишини якунламагунча ундан тушмайман.
— Нима учун?
— Фақат ҳеч кимга айтманг, яқинда автобусларда йўл ҳақи ошармиш... Арзон пайтида тўйиб юриб олай.

Рус тилидан
Ҳабиб СИДДИҚ
таржимаси.

